

Halitta Kafin Halitta Farawa

Cecil N. Wright

Gabatarwa

Ta yaya komai ya fara? Daga ina komai ya fito? Ta yaya za mu yi bayanin taurarin da ba su wuce biliyoyin haske ba? Yaushe aka halicci Aljanna, Jahannama, Kuskurai da Aljanu? An halicce su ne kafin halittar Farawa?

Za mu fara ganin cewa tushen komi wani tushe ne na allahntaka wanda yake da iko mafi girma, hankali da tushe wanda ke da dabi'a tare da xa'a.

Yana da wahala ga iyakar tunaninmu ya fahimci manufar ba farkon ko karewa, DAwwama. Amma ALLAH yana ko'ina; wato Ya kasance kullum, yana yanzu kuma zai kasance koyaushe. Tarihi ya nuna cewa duk wayewar kai sun bauta wa wani nau'in halitta kuma sun yi imani da rayuwa fiye da rayuwar duniya. Sulemanu ya ce Allah ya sa wannan buri ga mutum. a "Ya kuma sa madawwami a cikin zukatan mutane; duk da haka ba za su iya gane abin da Allah ya yi daga farko har karshe ba." (Mai-Wa'azi 3:11-12)

Babi na 1

Aljanna da Jahannama

An halicci Aljanna ko kuwa ta wanzu?

Aljannar sammai gidan Allah ce. Da yake Allah yana ko'ina, yana nan a ko da yausha, kuma tunda sama ce wurinsa, to lallai ne sama ta kasance. Wannan ita ce sama inda adalai za su rayu har abada. Amma mala'iku suna wurin sa'ad da "Allah ya halicci sammai da kasa waɗanda ba na sama ba" kamar yadda tambayar da Allah ya yi wa Ayuba ta nuna. "Ina kuke sa'ad da na kafa harsashin ginin duniya? ... Dutsen ginshiki a wurin sa'ad da taurarin asuba suka raira waka tare da dukan mala'iku suna sowa da murna?" (Ayuba 38:4-7)

Sharhi: Saboda haka, taurarin safiya da mala'iku sun kasance a wurin halitta. Babu tabbas lokacin da Allah ya halicce su.

Aljanna a matsayin gidan Allah bai kamata a gauraye ta da:

- a. sararin sama yana nufin sararin samaniya, a matsayin "tsuntsaye na sama" ko "girgijen sama." (Matta 6:26; 8:20; Ayyukan Manzanni 10:12; 11:6; Yakub 5:18)
- b. Sidereal sammai, yankin "rana," "wata," da "taurari." (Farawa 1:14-16; Zabura 8:3-4; Matta 24:29,35; Markus 13:15,31; Ibraniyawa 11:12; Wahayin Yahaya 6:14; 20:11)

Ita kuma wuta fa, shin tana wanzuwa ne ko kuwa an halicce ta?

Da halittar ruhohi adalai, mala'iku a sama, ba a bukatar jahannama sai Shaidan da mala'ikunsa suka yi tawaye. "Domin da Allah bai ji tausayin mala'iku ba sa'ad da suka yi zunubi, amma ya jefa su cikin jahannama, ya sanya su cikin sarkoƙi na duffai don a tsare su har zuwa hukunci." (2 Bitrus 2:4-5)

Sharhi: An fassara kalmar nan "Jahannama" daga kalmar Helenanci Tartaroósas da tartaroo wanda Strong's Concordance ya ba da ma'anarta a matsayin "mafi zurfin zurfin rami na Hades; a daure cikin azaba ta har abada." Saboda haka, yana da alama an aika mala'iku masu tawaye zuwa gefen Tartarus na Hades, wurin zama na ɗan lokaci har sai an aika su zuwa ga madawwamiyar azaba, Jahannama.

"Mala'iku waɗanda ba su tsaya a cikin ikonsu ba, amma sun bar mazauninsu mai kyau, ya kiyaye cikin sarkoƙi na har abada a cikin duhu mai duhu har zuwa hukuncin babbar rana." (Yahuda 6)

Sharhi: A duk lokacin da aka halicci Jahannama, an kafa ta kuma an kebe ta ga masu tawaye da miyagu a mutuwar su ta biyu. Wasu wasu bayanan sune:

1. "Tanderun wuta, inda za a yi kuka da cizon hakora." (Matta 13:42)
2. "wuta ta har abada wadda aka tanadar domin shaidan da mala'ikunsa." (Matta 25:41)
3. "Halaka," (hallaka) ba na azzalumai ba. (Filibbiyawa 3:19)
4. "Halaka ta har abada daga fuskar Ubangiji, da ɗaukar ikonsa." (2 Tassalunika 1:9)
5. "mutuwa ta biyu." (Wahayin Yahaya 2:11)
6. "Ku jefa da rai cikin tafkin wuta da kibiritu, ... azaba dare da rana har abada abadin." (Ru'ya ta Yohanna 20:10)
7. "Tafkin da ke kone da wuta da kibiritu, sulfur." (Ru'ya ta Yohanna 21:8)

Babi na 2

Mala'ikan Jehobah

Sa'ad da Musa ya so ya san sunan Allah don ya gaya wa 'yan'uwansa Ibraniyawa a Masar, Allah ya ce shi "NI NE INA", kuma a takaice sa'ad da ya yi maganar kansa kamar NI NE. (Fitowa 3:14) Sai ya ce a faɗa wa dattawan Isra'ila cewa Ubangiji Allah na kakanninsu ya bayyana gare shi. Bambanci shi ne cewa Allah ya yi magana game da kansa a zahiri, a cikin mutum na farko (NI), yayin da Musa zai yi magana game da shi da gaske, a cikin mutum na uku (SHI [WHO NE = Jehovah]).

Ko da yake akwai mala'iku da yawa na Allah, "mala'ikan Ubangiji" ko kuma "na Allah" da alama (a) ya bambanta da sauran mala'iku, kuma (b) yawancin lokaci ana kwatanta shi da Allah da kansa, kamar ɗaya daga cikin waɗanda ke cikin Allah kuma watakila shi ne wanda ake kira "mala'ikan gabansa" (a zahiri, "na fuskarsa") a Ishaya 63:9.

"Mala'ikan Ubangiji" ko kuma "na Allah" a cikin Tsohon Alkawari zai iya kasancewa memba na Allahntakar da daga baya ya zama jiki a matsayin Yesu Kristi (Yohanna 1:1-3,14).

Nassoshi Tsohon Alkawari

(a) Farawa 16:7-14: "Mala'ikan Ubangiji" ya bayyana ga Hajaratu, baiwar Saraya, sa'ad da take guje wa uwargidanta, kuma ya umurce ta ta koma. "Ta kuma rafa sunan Ubangiji wanda ya yi magana da ita, Kai Allah mai gani ne."

(b) Farawa 18:1 - 19:28: "Mutane" uku sun bayyana ga Ibrahim, ɗaya daga cikinsu an kira shi "Ubangiji" (18:13-33; 19:27) – memba na Allah; da sauran biyun, da ake kira "mala'iku" (19:1,15), sun shiga Saduma suka ziyarci ɗan'uan Ibrahim, Lutu, suka cece shi da iyalinsa daga halakar birnin.

(c) Farawa 21:8-20: "Mala'ikan Allah kuma ya kira Hajaratu daga sama [a wani lokaci na gaba], ya ce mata: "Me ke damunki, Hajaratu? Gama Allah ya ji murayar yaron inda yake. (aya 17-18)

(d) Farawa 22:1-19: "Mala'ikan Ubangiji kuwa ya kira shi daga sama, ya ce, Ibrahim, Ibrahim: ya ce, Kada ka ɗora hannunka a kan yaron,... Ba ka hana ɗanka, makadaicin ɗanka ba, domin in albarkace ka zan sa maka albarka," da dai sauransu (vs.11-17).

(e) Farawa 24:1-67: Harshen Ibrahim ga bawansa wanda ya aika zuwa birnin Nahor a Mesopotamiya domin ya auro wa ɗansa Ishaku mata: "Ubangiji, Allah na Sama, wanda ya ɗauke ni daga gidan ubana, da kasar haihuwata, wanda ya yi magana da ni, wanda kuma ya rantse mini, ya ce, Ga zuriyarka, zan ba da mata a gaban zuriyarka; ga dana daga nan." (aya 7; cf. aya 40)

Sharhi: Marubucin (Musa) yana yin amfani da wani siffa mai suna prolepsis, wanda a cikinsa ake maganar wani abu tun kafin lokacinsa, kamar yadda yake maganar Nero lokacin yana yaro, ko da yake shi ba sarki ba ne sa'ad da yake yaro. Hakazalika, Ibrahim a lokacin da ake magana a cikin labarin da aka yi la'akari da shi bai san Allah da sunan Jehobah ba, amma a matsayin Allah Maɗaukaki (Ibran. El Shaddai) (Fitowa 6:2-3) - ko da yake marubucin ya san hakan.

(f) Farawa 31:3-16: "Ubangiji kuma ya ce wa Yakubu, Koma kasar kakanninka, da danginka, ni kuwa in kasance tare da kai... Mala'ikan Allah ya ce mini cikin mafarki Yakubu:... Yanzu ka tashi, ka fita daga kasar nan, ka koma kasar haihuwarka." (vs.3-13)

(g) Farawa 48:15-16: “Ya kuma sa wa Yusufu albarka, ya ce, Allah wanda kakannina Ibrahim da Ishaku suka yi tafiya a gare shi, Allahn da ya ciyar da ni dukan raina har yau, mala’ikan da ya fanshe ni daga dukan mugunta, ya albarkaci samarin, kuma a sa sunana a kansu, da sunan kakannina Ibrahim da Ishaku, kuma su yi girma cikin jama’a da yawa.” (aya 15-16)

Sharhi: Yakubu (Isra’ila) ya albarkaci dansa Yusufu da jikokinsa Ifraimu da Manassa. “Mala’ika” a nan shi ne “mala’ikan Allah” a (f) a sama, kuma an daidaita shi da Allah da kansa, saboda haka kasancewarsa memba na Allahntaka.

(h) Fitowa 3:1-22: “Mala’ikan Ubangiji kuwa ya bayyana gare shi [Musa] a cikin harshen harshen wuta daga cikin kurmi: sai ya duba, sai ga kurmin na ci da wuta, amma kurmin ba a kone ba. Sai Musa ya ce, “Zan rabu yanzu, in ga wannan babban abin gani, dalilin da ya sa kurmin bai kone ba, sai ya yi kira ga Ubangiji domin ya ga kurmin da ya kone. sai ya ce, “Musa, Musa.” Ya ce, “Ni ne Allahn ubanka, Allahn Ibrahim, Allahn Ishaku, da Allahn Yakubu.”

Sharhi: “Mala’ikan Jehobah,” “Jehobah,” da “Allah,” an daidaita su a wannan nassin.

(i) Fitowa 13:21-22: “Ubangiji kuwa ya bi su da rana [Isra’ilawa a tafiyarsu daga Masar zuwa kasar Kan’ana] a cikin al’amudin girgije, domin ya bishe su ta hanya, da dare kuma cikin al’amudin wuta, domin ya ba su haske, domin su yi tafiya da dare da rana: al’amudin girgije da rana, al’amudin wuta kuma ba su bi da dare ba.”

(j) Fitowa 23:20-23: “Ga shi, [Jehobah] na aika mala’ika a gabanka, domin ya kiyaye ka ta hanya, ya kai ka cikin wurin da na shirya. Makiyanka, kuma makiyi ga makiyanka.

Sharhi akan Fitowa 32-33:

Bayan aukuwar zunubi a Dutsen Sinai a kan hanyar zuwa Kan’ana (Fitowa 32-33), Allah ya azabtar da Isra’ilawa sosai kuma ya yi barazanar cinye su kuma ya mai da babbar al’umma ta Musa a maimakonsu. Musa ya yi roko kuma Allah ya yarda ya bar su su rayu su tafi kasar Kan’ana, ya yi alkawari zai aiko da “mala’ikana” a gabansu ya kori mazaunan kasar (Fitowa 32:34) amma ba tare da fara cewa ba, “Ba zan hau cikin tsakiyarki ba, gama kai mutane masu taurin kai ne, don kada in cinye ku a hanya.” (Fitowa 33:3b)

"Lokacin da jama'a suka ji wannan mugun labari [33:1-3], sai suka yi bakin ciki: kuma ba wanda ya sa masa ado. Sai Ubangiji ya ce wa Musa, ka ce wa Isra'ilawa, ku mutane masu taurin kai ne. Suka yi bakin ciki, suka tube kayan adonsu, ba su kara sawa ba, kuma Allah bai "cinye" su ba. Ya kuma kara juyar da kansa, ya yi wa Musa alkawari, "Gabana za ta tafi tare da kai, zan ba ka hutawa." Musa ya ce, "Idan gabanka ba zai tafi tare da ni ba, kada ka dauke mu daga nan." Kuma ya roki Allah ya nuna masa daukakarsa domin ya tabbatar da cewa shi da mutanen sun sami tagomashi a wurinsa kuma za su samu halartarsa a tafiyarsu. Da yake amsawa, Allah ya

sa Musa ya shiga cikin ragon dutse sa'ad da daukakarsa ta wuce, sa'an nan ya ga bayansa amma ba fuskarsa ba. (33:4-23)

A matsayin na gaba, mun lura a cikin littafin Kubawar Shari'a cewa bayan da Isra'ilawa suka isa kusan shekaru 40 daga baya a gabashin Kogin Urdun, Musa a cikin jawabinsa na ban kwana jim kadan kafin mutuwarsa kuma da Joshua ya ja-gorance su zuwa yamma ketaren Urdun zuwa cikin Kan'ana, ya ba da labarin fitattun al'amura dabam-dabam da suka faru a hanya, ya nuna yadda Jehobah ya kasance tare da su duka duk da haka duk da rashin amincewarsu da kuma azabtar da su bayan lokatai dabam-dabam. Kuma a cikin 1: 32-33, Musa yana ba da labarin yadda ya ce musu a Kadesh-Barnea, "Ubangiji Allahnku ... ya tafi gabanku a hanya, domin ya neme ku wurin da za ku kafa tantinku a cikin wuta da dare, domin ya nuna muku ta hanyar da za ku bi, da kuma cikin gajimare da rana" - wanda shi ne ainihin abin da Allah ya yi alkawari a gaban abin da Allah ya yi alkawari a sama a sama-bincike na zunubi (Fitowa daga cikin binciken da muka ambata a cikin zunubi na sama bincike na zunubi). 32-33). Amma mutanen da suka balaga sun yi tawaye a Kadesh, kusa da kan iyakar Kan'ana, har Allah ya hukunta su ta wurin jinkirta shiga kasar Kan'ana har sai bayan shekara 40 da barin Masar, lokacin da dukan 'yan tawayen suka mutu a cikin jeji.

Karshen Magana akan Fitowa 32-33

(k) Sa'ad da Isra'ilawa suka kafa sansani a filayen Mowab a gabashin Urdun daura da Jericho, "mala'ikan Ubangiji" ya sa hannu wajen hana annabi Bal'amu mai hadama ya la'anci Isra'ilawa domin Balak na Mowab. (Litafin Kidaya 22:22-38) Kuma a cikin vs.35-38 "mala'ikan Ubangiji" da "Allah" da alama ana daidaita su.

(l) Bayan da Isra'ilawa suka zauna a Kan'ana, "mala'ikan Ubangiji" ya bayyana lokaci zuwa lokaci ga mutane dabam-dabam don dalilai na musamman:

(a) Zuwa ga Isra'ila a Bokim, don tsauta musu don ba su kori mazauna Kan'ana ba kamar yadda ya umarce su - kuma ya bayyana kansa a matsayin wanda ya fito da su daga Masar. (Alkalawa 2:1-5)

b) zuwa ga Gidiyon a Ofra, don ya nafa shi ya ceci Isra'ila daga zaluncin Madayanawa - kuma an san shi da Jehovah. (Alkalawa 6:11-14)

c) zuwa ga matar Manowa, daga baya kuma ga Manowa, don annabta cewa za su zama iyayen Samson - kuma sun gane cewa sun ga Allah. (Alkalawa 13:2-25)

d) zuwa ga Dawuda kusa da masussukar Arauna, bayan da ya zauna da annoba ta hanyar kidayar mutanen da Dawuda ya yi don yaki ba tare da izni na Allah ba, inda Dawuda ya shaida masa zunubinsa. (2 Samuila 24:15-17; 1 Labarbaru 21:18-27)

e) zuwa Iliya, a cikin jeji kudu da Biyer-sheba sa'ad da take gudu zuwa Horeb daga muguwar Jezebel a Jezreel bayan ta kashe annabawan karya da take tallafa musu. (1 Sarakuna 19:1-8)

f) zuwa ga Iliya daga baya, game da wani wasika zuwa ga sarki Ahaziya a Samariya, wanda yake neman bayanin Ba'al-zebul, gunkin Ekron. (2 Sarakuna 1:1-16)

g) zuwa sansanin Assuriya da ke wajen Urushalima, don su buge ta, su ceci birnin daga farmaki da halaka. (2 Sarakuna 19:35-36)

h) shi ne annabi Zakariya, kusa da karshen bautar Yahuda a Babila, don ya sanar da shi game da hakan kuma ya ba da labarin da ya dace, kamar yadda aka ambata a cikin surori shida na farko na Littafin Zakariya. Ana kiransa "mala'ikan da ya yi magana da ni" da kuma "mala'ikan Ubangiji." (na karshe a cikin 1:11, 12: 3:1, 5, 6)

Sharhi: Yayin da (4) ta (8) ba su bayyana "mala'ikan Jehobah" kamar yadda aka ambata a baya ba, babu wani abin da ya hana su magana a kan wani Allah maimakon mala'ikan da Jehobah ya aiko. Haka yake game da sauran nassosi uku da suka yi maganar "mala'ikan Ubangiji" ba tare da yin magana game da wani takamaiman lokacin hidima ba—wato, Zabura 34:7; 35:5, 6 – Amma ku yi maganar hidimarsu a madadin tsarkakan Allah, kamar yadda sauran suke yi.

Nassoshi Sabon Alkawari

Da yake magana game da Musa, Ayyukan Manzanni 7:30-32 ya ce: "Sa'ad da shekara arba'in suka cika, mala'ika ya bayyana gare shi a jejin Dutsen Sina'i, cikin harshen wuta a cikin kurmi. .... Kuma 7:38 ta ce, "Wannan shi ne wanda yake cikin ikilisiya (jama'a) a jeji tare da mala'ikan da ya yi masa magana a Dutsen Sinai, da kakanninmu" – aka kwatanta a cikin Pentateuch a matsayin "mala'ikan Ubangiji" da aka bayyana a matsayin Jehovah, wato, a matsayin memba na Allahntaka. Amma wadannan ayoyi a Ayyukan Manzanni sun bayyana mala'ikan da aka fada a matsayin daya ne a cikin wadannan lokuta.

Na gaba muna da 1 Korinthiyawa 10:1-4, kamar haka: "Gama, 'yan'uwa, ba ni so ku sani, kakanninmu duka suna karkashin gajimare, dukansu kuma suka ratsa ta cikin teku, an yi musu baftisma zuwa [Gr. gama sun sha daga dutsen na ruhaniya wanda ya bi su: dutsen kuwa Almasihu ne."

Ainihin tushen abin sha shi ne Halin Ruhu, ba dutsen da ba shi da rai wanda ya fito daga gare shi. Wannan kasancewar "Almasihu," "dutse na ruhaniya". KUMA "YA BI SU". Wannan yana nufin shi dan Allah ne wanda ya raka Isra'ila daga Masar zuwa Kan'ana, kuma har yanzu ya yi hidima ta banmamaki a lokuta dabam-dabam a kasar Kan'ana kuma, da kuma kasancewarsa wanda ya bayyana ga ubanninsu na farko, Ibrahim, Ishaku, da Yakubu, kamar yadda aka ambata a sama tun farko. Amma sa'ad da ya "zama jiki, ya zauna a cikinmu... kamar yadda... makadaici daga wurin Uba." (Yohanna 1:14), da sauran mala'ikun Allah da suka yi hidima a lokatai dabam-

dabam, amma babu wanda ya kira “mala’ikan Ubangiji” ko kuma “na Allah,” wanda shi, kuma da alama shi kadai, aka kira shi.

Sharhi: Isra’ilawa sun yi baftisma cikin Musa, fansa ta zahiri daga bautar Masarawa. An nutsar da Kiristoci cikin jinin Kristi, fansarsu ta ruhaniya daga kangin zunubi.

Babi na 3

Mala'iku

Mala'iku Gaba ɗaya

Kalmar “mala’ika” galibi ana fassara ta ne da kalmar Ibrananci malak da kalmar Helenanci aggelos – dukansu suna nufin manzo ko wakili.

Mala'iku (a mafi yawan amfani da wannan kalmar) da aljanu ruho ne. Ba su da jikin nama kamar yadda ’yan Adam suke da shi, ko da yake a wasu lokatai mala’iku sun bayyana a cikin kamannin ’yan Adam kuma wasu aljanu suna ganin suna da ra’ayi na son jikin ’yan Adam.

Akwai mala'iku nagari da mala'iku da suka fadi - mala'ikun Allah da na Shaidan. Akwai kuma ruho da aka sani da aljanu da suke karkashin ikon Shaidan. An ambaci mala’iku sau da yawa a cikin Littafi Mai Tsarki. An kuma ambata aljanu a matsayin “aljannu,” “marasa tsarki” da kuma “mugun ruhu.”

Matsayin Mala'ika

A cikin wahayinsa sa’ad da yake tsibirin Batmos, Yohanna ya rubuta: “Na ga mala’iku bakwai waɗanda suke tsaye a gaban Allah.” (Ru’ya ta Yohanna 8:2)—wanda aka fi sani da “mala’iku,” ko da yake Littafi Mai Tsarki bai bayyana a sarari ba. Amma Littafi Mai Tsarki na Cambridge Bible Commentary on the New English Bible (1965) ya ce “Tallafi ya nuna cewa ya kamata mu ɗauki waɗannan a matsayin manyan mala’iku bakwai; su ne Jibra’ilu (wanda ya ce a cikin Luka 1:19, ‘Na tsaya a gaban Allah’), Michael, Raphael, Uriel, Raguel, Saraqael, da Remiel (=Jeremiel da aka ambata a cikin littafin nan na Enoch:2) Mika'ilu da Jibra'ilu ne kadai aka ambata a cikin Littafi Mai-Tsarki Raphael ɗaya ne daga cikin manyan haruffa a cikin littafin Tobit (a cikin Apocrypha) kuma ya ce, "Ni ne Raphael, ɗaya daga cikin mala'iku bakwai masu tsarki, waɗanda ... ke shiga gaban ɗaukakar Mai Tsarki."

Sharhi: "Pseudepigraphal" aiki ne ko rubutu wanda da'awar marubucin ba shine marubucin gaskiya ba. An tattara littafin Anuhu daga rubuce-rubucen Yahudawa waɗanda aka yi imanin cewa ya kasance tun daga 150 BC.

Sharhi: Amma tsayawa a gaban Allah ba zai zama abin da ake bukata don a mai da mala’ika babban mala’ika ba ko kuma a gane shi a matsayinsa. Domin Yesu ya ce: “Ku lura kada ku raina

daya daga cikin wadannan kanana [wadannan masu bi masu tawali’u cikin kansa, vs.3-6]: gama ina gaya muku, a sama mala’ikunsu kullum suna duban fuskar Ubana wanda ke cikin sama.” (Matta 18:10). Jibra’ilu ya ce, “Ni... ina tsaye a gaban Allah” (Luka 1:19); duk da haka nassosi ba su kira shi “shugaban mala’iku” ba duk da cewa littafin Anuhu ya yi.

Da alama ana samun matsayi a tsakanin mala'iku ta wurin yin amfani da kalmar "babban mala'iku," ma'ana mala'ika mafi girma, wanda ya zo sau biyu a Sabon Alkawari. Wuri daya shi ne 1 Tassalunikawa 4:16, inda aka cire takamaiman labarin, sa'ad da ake aiki da shi a cikin fassarar, daga nassin Helenanci, don haka ana iya fahimtarsa a matsayin “babban mala’iku,” saboda haka yana ba da izini don karin kuma haka rukunin manyan mala’iku. Amma kuma ya bayyana a cikin Yahuda 9, inda aka kira Mika’ilu kuma aka kira shi “shugaban mala’iku,” kamar yana nuna cewa shi kadai ne, duk da haka Yahuda ya san littafin nan na Anuhu.

Ba mu da iyaka a cikin nassi, duk da haka, ga kalmar “shugaban mala’iku,” don alamun matsayi a tsakanin mala’iku. Amma za mu ambata a wannan batu na biyu kawai.

(a) A cikin 2 Bitrus 2:4 da Yahuda 6, an yi magana game da mala’iku da suka yi zunubi, kuma Yahuda ya ci gaba da cewa “ba su kiyaye nasu sarauta ba, amma sun bar wurin zamansu mai kyau.” Wannan yana nuna duka biyun matsayi da aiki zuwa takamaiman wurare da ayyuka.

Sharhi: Wani abu "mai nufin" fassarar sirri ne.

(b) Har ila, 1 Bitrus 3:22 ta yi maganar Yesu Kristi, wanda ke hannun dama na Allah, da ya tafi sama; ana sa mala’iku da masu iko da masu iko a karkashinsa.” Watakila “masu iko” da “iko” suna magana game da mala’iku masu ayyuka na musamman da ayyuka maimakon su halicci halittu wadanda ba mala’iku ba – kamar yadda a cikin Filibiyawa 1:1 mun sami wannan wasifkar da za a yi wa “Dukkan tsarkaka cikin Kristi Yesu da ke Filibi, tare da bishop-bishop” da “masu bishop” wadanda ba “ma’ana” da “Bishops” da ba mala’iku ba ne. ba “Waliyai” ba, sai dai cewa su tsarkaka ne masu ayyuka na musamman da aka ba su.

Sharhi: Fassarorin Littafi Mai Tsarki bayan Littafi Mai Tsarki na King James suna da mai kula maimakon “bishop.” Lokacin da aka fassara Littafi Mai Tsarki na King James Cocin Ingila na da matsayi ko ofishin Bishop. Tun da Sarki James shi ne shugaban Cocin Ingila, ya ba da umarnin a yi Littafi Mai Tsarki na King James daidai da koyarwa da ayyukan cocin Ingila. An tattauna kalmar bishop a cikin Mulkin da Ba a yi da Hannu ba, Bugawar BbleWay.

(1) CHERUBIM (jam'in kerub). Wadannan su ne na farko da aka ambata kuma da alama suna cikin mafi girman matsayi.

(a) Bayan Adamu da Hauwa’u sun yi zunubi kuma aka kore su daga Adnin. Allah “ya sa kerubobi a gabashin lambun Adnin, da harshen harshen takobi wanda yake jujjuya kowace hanya, domin ya kiyaye hanyar itacen rai.” (Farawa 3:24). Amma a nan babu bayanin cherubim.

- (b) Siffai biyu na “kerubobi” da aka yi da zinariya kuma suna tsaye a kullun biyu na murfin murfin bisa akwatin alkawari a Wuri Mafi Tsarki na mazauni da Allah ya sa Musa ya gina a Dutsen Sinai bayan ‘yantar da Isra’ilawa daga bautar Masarawa. A wurin Allah ya yi alkawari zai sadu da Musa kuma ya “yi magana” da shi “daga bisa kursiyin jinkai, daga tsakanin kerubobi biyu waɗanda suke bisa akwatin shaida.” – Ma’anarsa ita ce “kerubobi” daya ne daga cikin mafificin farillai na talikai. (Fitowa 25:18-22; 37:7-9; Kidaya 7:89)
- (c) Daga baya, sa’ad da aka sake gina Haikali na Sulemanu domin ya maye gurbin alfarwa, akwai siffofi biyu na “kerubobi” da aka sanya a cikin “baki” (daidai da Wuri Mafi Tsarki a cikin alfarwa) don dacewa da waɗanda suke cikin alfarwa, sai dai girma kuma suna daban. Kuma dukan bangon Haikali an zana su da siffofi na “kerubobi” da itatuwan dabino, ciki da waje, kamar yadda kofarta da kofa take.
- (d) A lokacin bautar Babila na Yahuda, da kuma kusa da kogin Chebar, “sammai suka buɗe” ga annabi Ezekiel, kuma ya “ga wahayin Allah,” na farkonsu ya nuna “kamar rayayyun halittu huɗu” a gefen kogin (Ezekiyel 1:1-28), daga baya aka ce “kerubobi” (10:1-22); kuma a cikin wahayi na gaba na haikalin da aka maido (40:1-47:5), ganuwarsa da kofofinsa an rufe su da “kerubobi” da canjin bishiyar dabino (41:18-25). Kuma bayaninsu ya fi dalla-dalla fiye da na baya-kuma sun ɗan bambanta.
- (e) Ambaton “kerubim” kaɗai a Sabon Alkawari yana cikin Ibraniyawa 9:5 inda aka ambaci “kerubim na ɗaukaka wanda ke inuwa da wurin jinkai” na haikalin duniya.

Sharhi akan halittu masu rai guda huɗu:

Kowanne daga cikin rayayyun halittu huɗu na Ezekiyel “yana da kamannin mutum,” sai dai kowannensu yana da fuska huɗu da fikafikai huɗu, tafiƙin kafafu “kamar tafiƙin kafar maraki ne” kuma “mai sheki kamar gogaggen tagulla. Suna kuma da "hannun mutum a farkashin fikafikansu na bangarorin huɗu." “Amma kamannin fuskokinsu, suna da fuskar mutum, su huɗu kuma suna da fuskar zaki a gefen dama;... da fuskar sa a gefen hagu,... da fuskar gaggafa (a gaban fuskar mutum). (1:4-9)

"Amma kamannin talikan [in ba haka ba] kamanninsu kamar garwashin wuta ne, kamar kamannin fitilu: Wuta ta yi ta kai da komowa cikin talikan, wutar kuwa ta haskaka, daga cikin wutar kuwa sai walƙiya ta fito. (1:10-14)

Kusa da waɗannan “masu rai” na wahayi na farko na Ezekiyel, ya ga wata kafa mai ban sha’awa (“kamar beryl [don haka, koren shuɗi mai launin shuɗi mai launin shuɗi]” da kuma “kamar kafar da ke cikin kafar kafa”) a kasa ga kowane fuskokinsu huɗu. Kafafun kafafun suna da tsayi da ban tsoro; da ... cike da idanu kewaye da su.” Sa’ad da talikan suka motsa, kafafun suna motsawa tare da su, kuma sa’ad da aka ɗaga su daga kasa, sai a ɗaga kafafun, gama “ruhun [ko, rai] na talikan yana cikin “ kafafun.” (1:15-21)

Karshen sharhi akan halittu masu rai huɗu

(2) SERAPHIM (jam'in "seraph") – a zahiri yana nufin masu wuta, ta yadda a zahiri sun kasance kamar "cherubim" da Ezekiel ya gani—wato, "kamar garwashin wuta," ko kuma watakila kamar walkiya.

Sharhi: An ambaci Seraphim a cikin aya ɗaya kaɗai—wanda ya kwatanta wahayi mai ban tsoro da Ishaya ya gani game da ɗaukakar Jehovah sa'ad da aka kira shi ofishin annabi, tare da "seraphim" a matsayin sashe na kotun Jehovah.

"A cikin shekarar da sarki Azariya ya rasu, na ga Ubangiji zaune a kan wani kursiyin, maɗaukaki, ɗaga, kuma jirginsa ya cika Haikali. Sama da shi seraphim ya tsaya: kowanne yana da fikafikai shida, ya rufe fuskarsa da biyu, ya rufe kafafunsa, da biyu kuma ya tashi. ɗaya ya yi kuka ga wani [Mai Tsarki, wannan ga wannan], ya ce "Ubangiji Mai Runduna ne, Ubangiji Mai Runduna, ya ce" Duniya cike take da ɗaukakarsa. Harsashin kofa ya girgiza saboda muryar mai kuka, hayaki kuma ya cika gidan. Sai na ce, Kaitona! gama na warware; Domin ni mutum ne marar tsarki na lebe, ina zaune a tsakiyar mutane marasa tsarki, gama idona ya ga Sarki, Ubangiji Mai Runduna.

"Sai ɗaya daga cikin serafu ya tashi zuwa gare ni, yana da garwashi mai rai a hannunsa, wanda ya ɗauko da kukumma daga bagaden, ya taɓa bakina da shi, ya ce, Ga shi, wannan ya taɓa lebunga, an ɗauke maka muguntarka, an gafarta maka zunubinka." (Ishaya 6:1-7)

Amma a nan ba mu da wani bayani sai dai cewa kowanne yana da fikafikai (shida a lamba, biyu na tashi), kafafu, fuska, hannu (mai yiwuwa biyu), kuma yana iya magana.

(3) HALITTU RAI. Waɗannan da muke da su a Sabon Alkawari, a cikin Littafin Ru'ya ta Yohanna, a cikin wahayin Yohanna ya gani na ɗakin kursiyin sararin samaniya a sama. Akwai huɗu daga cikinsu, kwatankwacinsu ta wani fanni ga kerubobi da seraphim na Tsohon Alkawari. Sun kasance "cike da idanu gaba da baya," suna zaune" a tsakiyar kursiyin, da kuma kewayen kursiyin" - watakila ɗaya daga kowane bangare na kursiyin kansa, kuma a kowane gefen gadon sarauta. Halitta na farko kuma kamar zaki ne, ta biyun kuma kamar ɗan maraki, ta uku kuma tana da fuska kamar ta mutum, ta huɗu kuwa kamar gaggafa ce mai tashi. (Ru'ya ta Yohanna 4:6a-8)

(4) MANYAN. "Kuna kewaye da kursiyin akwai kursiyai ashirin da huɗu [da alama suna kewaye da talikai huɗu da kuma manyan 'kara'i' da mazaunanta]: kuma a kan kujerun na ga dattawa ashirin da huɗu zaune, saye da fararen tufafi: kuma a kawunansu akwai rawanin zinariya." (Ru'ya ta Yohanna 4:4) Watakila waɗannan surar mutane ne.

Sau da yawa fiye da haka, "masu rai" da "dattijai: sun yi aiki tare.

(a) Sa'ad da talikan suka yi wa Allah sujada, dattawan suka shiga tare da su. (Ru'ya ta Yohanna 4:9-11)

- (b) Sa'ad da Dan Ragon ya ci nasara ya buɗe littafin hatimi bakwai, " rayayyun talikan nan huɗu da dattawan nan ashirin da huɗu suka fāɗi a gaban Dan Ragon... Kuma suka rera sabuwar waƙa, suna cewa, Kai ne cancanta" da dai sauransu (Ru'ya ta Yohanna 5:8-10).
- (c) Sa'ad da dubunnan mala'iku da kowane halitta suka taru suna yin sujada, " rayayyun talikan huɗu suka ce Amin. Sai dattawan suka fāɗi, suka yi sujada. (Ru'ya ta Yohanna 5:11-14)
- (d) A wani lokaci kuma, an ce "dattawa da talikan nan huɗu... suka fāɗi a gaban kursiyin, da fuskokinsu, suka yi wa Allah sujada." (Ru'ya ta Yohanna 7:11-12)
- (e) Kuma sa'ad da babban taron jama'a ke yin bikin faɗuwar Babila a sama "dattawa ashirin da huɗu da rayayyun nan huɗu suka fāɗi kasa, suka yi wa Allah wanda ke zaune bisa kursiyin sujada, suna cewa, Amin, Halleluya." (Ru'ya ta Yohanna 19:1-4)

Wani lokaci sukan yi aiki da kansu.

- (a) Sa'ad da Yohanna yake kuka domin ba a sami kowa a sararin samaniya ya buɗe littafin da hatimi bakwai ba, "ɗayan dattawan ya ce masa, Kada ka yi kuka," domin Zakin kabilar Yahuda ya ci nasara, ya buɗe littafin. (Ru'ya ta Yohanna 5:1-5)
- (b) Da aka buɗe kowane hatimi huɗu na farko na littafin, talikan nan huɗu suka juya, suna ihu, "Ku zo." Dawakai huɗu da mahayan mahaya za su fito. (Ru'ya ta Yohanna 6:1-8)
- (c) A wani lokaci kuma " dattawan nan ashirin da huɗu suka fāɗi rubda ciki, suka yi wa Allah sujada," ba tare da an ambaci talikan nan huɗu ba. (Ru'ya ta Yohanna 11:16-18)

(5) MALA'IKU. Bugu da kari ga takamaiman nau'o'in halittu na sama da aka ambata a cikin Tsohon Alkawari da Sabon Alkawari, akwai ɗimbin wasu mutane da yawa kawai ake kira da "mala'iku." Akwai "mala'iku da yawa... dubu goma sau dubu goma, da dubunnan dubbai" da ya yi magana a wani lokaci a matsayin "zagaye game da kursiyin" (akalla 101,000,000, amma a zahiri fiye da haka, domin wannan adadin yana wakiltar dubbai dubu ɗaya ne kawai a cikin rukuni na biyu yayin da dubbai ne [jam'i] na dubbai – duk an faɗa, adadin da ba a taɓa gani ba na hatimin da aka ambata a sama da adadin da aka ambata a sama da adadin adadin da aka ambata a sama da adadin adadin da aka ambata a sama. littafin (Wahayin Yahaya 5:11-12). Kuma a cikin Littafin Ru'ya ta Yohanna mala'iku, guda ɗaya ko a rukuni, an ambaci su cikin ko'ina - kamar yadda suke kuma a wasu wurare a cikin Tsohon Alkawari da Sabon Alkawari. Ibraniyawa 12:22 kuma ta yi maganar "taron mala'iku marasa adadi" dangane da "Urushalima ta sama."

Manufar Mala'iku

A matsayin mala'iku na Allah da na Kristi, su "dukan ruhohi ne masu-adadi, an aiko su domin su yi hidima sabili da waɗanda za su gaji ceto." (Ibraniyawa 1:14) – ban da kowace manufa akwai iya zama gare su a cikin sararin sararin Allah da alama mara iyaka. Ga mafi yawancin, ba a bayyana bayyanar su ba. Wani lokaci kuma sun kasance a nan ko kusa ba tare da an gan su ba. Amma galibi lokacin da mutane suka gan su suna bayyana su mutane ne, kuma ba koyaushe ake gane su a matsayin mala'iku ba - akalla, da farko - don "wasu sun yi wa mala'iku baƙi ba da sani ba."

(Ibraniyawa 13:2) Kuma suna iya kasancewa ba tare da an gan su ba. (Duba Farawa 22:21-35; 2 Sarakuna 6:14-17)

A wadanne hanyoyi ne za su iya yi mana hidima kowannensu, ba a gaya mana ba. Amma an ba mu misalai a cikin Tsohon Alkawari da Sabon Alkawari na wasu lokuta na hidima da aka riga aka yi, kuma an annabta wasu manyan ayyuka.

Maganar Tsohon Alkawari zuwa hidimar Mala'ika

1. Farawa 19:1-22: A nan muna da labarin “mala’iku biyu” (vs. 1, 15) da suka zo Saduma don su halaka ta kuma su ceci Lutu da iyalsinsa daga halakar birnin. Amma kuma ana kiransu “maza” (aya 10, 12, 16) kuma sun bayyana haka ga Ibrahim tare da wani da aka bayyana a matsayin Jehovah (dubi Farawa 18, da 16-22 musamman). Ana iya magana da wadannan lokatai biyu a Ibraniyawa 13:2, da aka ambata a sama.

2. Farawa 28:12; 31:11: Mala’iku sun bayyana ga Yakubu a cikin mafarki. A cikin dāya, ya gan su suna hawa suna saukowa tsakanin sama da kasa a kan wani tsani, alamar kasancewarsu da hidimominsu a cikin dauloli biyu da kuma kusancin da ke tsakanin su biyun (Yohanna 1:51). A dāya kuma, watakila mala’ikan “mala’ikan Jehobah ne.” (Duba 31:13)

3. Zabura 34:7: "Mala'ikan Ubangiji ya kafa sansani kewaye da masu tsoronsa, ya cece su." Watakila wannan shi ne takamaiman mala’ikan da ake kira “mala’ikan Ubangiji.” Ko kuma, a nan yana iya zama kalmar mala’iku (jam’i) na Jehovah a matsayin aji, yayin da muke magana game da “doki,” ma’ana doki a matsayin aji. Idan na karshe ya zama ma’anar nassin, duba 2 Sarakuna 6:14-16 a matsayin misali mai yiwuwa.

4. Zabura 78:49: “Ya jefa masu zafin fushinsa, da hasala, da hasala, da wahala, kungiyar mala’iku na mugunta.” Wannan sashe mai ban sha’awa, kwatanci ne na rera waka na fansa da Allah ya yi a kan Masar ta wurin mugun annoba kafin a kai ga ’yantar da Isra’ila daga kangin bauta a can. Ba ya nufin “mala’iku” mugaye ne, amma an dāuke su aiki a matsayin wakilai na Allah wajen kawo wa mazauna kasar mugun nufi – kamar na “mala’ikan Ubangiji” a wasu lokatai (dubi 2 Sama’ila 24:15-17; 2 Sarakuna 19:32-36). Ko kuma, yana iya zama furci na alama, yana kiran mugayen da kansu mala’iku ko wakilansa.

5. Zabura 91:11-12: “Gama zai ba mala’ikunsa umarni a kanka, Su kiyaye ka cikin dukan tafarkunka. Wannan Zabura gabaɗaya tana siffanta yanayi mai albarka na salihai cikin waka - yana kwatanta amincinsu na ruhaniya dangane da lafiyar jiki. Gabacinta da vs. 9-10 a cikin American Standard Version (ta yin amfani da fassararsa ta aya ta 9) tana karanta kamar haka: “Domin ka ce, Ubangiji ne mafakata, ka mai da Maɗaukaki wurin zamanka: Ba muguntar da za ta same ka, ba kuwa annoba ba za ta zo kusa da alfarwarka. Sai bin vs. 11-12. Kamar yadda aka ambata a sama, tare da hidimar mala'iku. Shaidan ya yi kaulin wannan ga Yesu (tare da ragi mai

mahimmanci) a daya daga cikin jarabobinsa, ya mai da shi alkawari na zahiri gare shi – “Idan kai Dan Allah ne.” (Matta 4:5-6)

6. Ezekiel 9:1-11: Wannan wani bangare ne na jerin wahayin da aka yiwa Ezekiel game da abubuwan bankyama a Urushalima da kuma azabar Allah a kan mazaunanta masu laifi (dubi 8:1-4). A cikin sura ta 9, ya ga “maza shida” kowanne “da makaminsa mai halaka a hannunsa” (vs.1-2), ana tuhumsa da aiwatar da fushin Allah; amma kwatankwacin abin da Ezekiel ya gani ya fi kamar mala’iku ne a maimakon ainihin mutane. “Wani mutum kuma a tsakiyarsu saye da lilin, da kaho na tawada na marubuci a gefensa” (vs.2,3,11), kuma wani sashe ne na abin da Ezekiel ya gani dangane da “kerubobi” na babi na gaba, hannuwansa biyu kuma suna cike da garwashin wuta daga tsakanin kerubobin don watsawa cikin birnin. (10:2, 6-7)

7. Daniyel 3:19-28: Nebukadnezzar ya sa aka jefa Shadrach, Meshach, da Abednego a cikin tanderun wuta, sa'an nan ya ga tare da su wanda ya ce yana "kamar dan alloli"; Sa'ad da aka cece su ba tare da wani lahani ba, sai ya ce, “Yabo ya tabbata ga Allah na Shadrak, da Meshak, da Abednego, wanda ya aiko mala'ikansa, ya ceci bayinsa da suka dogara gare shi.” da dai sauransu.

8. Daniyel 7:9-12: Wannan shi ne daya daga cikin wahayin dare na Daniyel. Ya ce: "Na ga (duba) har aka kafa karagu, kuma wanda ya kasance tsoho ya zauna... dubbai dubbai ne suka yi masa hidima, kuma dubu goma sau dubu goma suka tsaya a gabansa." Wadancan, mai yiwuwa, mala'iku ne a lokacin kiransa da kiransa. (Karanta Ru'ya ta Yohanna 5:11)

9. Daniyel 8:15-27: Jibra'ilu (mala'ikan Ubangiji, Luka 1:11, 19, 26) an kira shi ya bayyana wa Daniyel wahayi da ya gani dazu amma bai gane ba.

10. Daniyel 9: 20-27: "Kuma yayin da nake magana, ina addu'a, ina shaida zunubina ga jama'ata Isra'ila, ina kuma gabatar da addu'ata a gaban Ubangiji Allahna domin tsattsarkan dutsen Allahna, i, yayin da nake addu'a na, mutumin Jibra'ilu [lalle Mala'ika Jibra'ilu, kamar yadda aka ambata a sama] Wanda na gani a wahayin da farko, ya sa ni ya tashi da maraice. Ya kuma koya mini. (Sai bayanin da Jibrilu ya bayar).

11. Daniyel 10:10 - 11:1: "Sai ga hannu ya taba ni [in ji Daniyel bayan wahayin da ya bar shi ba karfi, ya yi barci mai zurfi], wanda ya sa ni a gwiwoyina, da tafukan hannayena. Ya ce mani, ya Daniyel, ka kaunataccena, ka fahimci maganar da nake fada maka, yanzu na yi magana da kai, na kuma tashi tsaye lokacin da na yi magana da kai. Na tsaya cikin rawar jiki. Na zauna a can tare da sarakunan Farisa. Domin ni, a cikin shekarar farko ta Dariyus Bamadiya, na tashi domin in karfafa shi.”

Wannan mutumin da ba a san ko wanene ba ya yi maganar kansa a hanyar da za ta sa ya zama kusa da Mika'ilu, shugaban mala'iku. Kuma wannan mutumin ya ba Daniyel ragowar bayanin a Babi na 11 zuwa 12:4. Har ila yau, a cikin 12:1 ya yi magana game da “Mika'ilu” ...., babban sarki

wanda ke tsaye domin 'ya'yan jama'arka" – wato, adali na Isra'ila – mala'ika majibinci na mutanen Allah, zai zama kamar – yana da hannu a madadin Allah da talakawan Allah masu biyayya ga Shaidan da 'yan'uwansa. (Far. Ru'ya ta Yohanna 12:7-8.)

Nassosin Sabon Alkawari ga Hidimomin Mala'iku.

1. Luka 1:5-23: Mala'ika Jibra'ilu ya aika wurin wani firist mai suna Zakariya, ya annabta haihuwar Yohanna Mai Baftisma.
2. Luka, 1:26-38: Haka nan Mala'ika Jibra'ilu ya aika zuwa "wani birnin Galili, mai suna Nazarat," zuwa ga wata budurwa mai suna Maryamu, domin ya annabta haihuwar YESU, "dan Madaukaki."
3. Matta 1:18-25: Mala'ikan Ubangiji ya bayyana a mafarki ga Yusufu, wanda Maryamu ke aura masa, domin ya tabbatar masa da Ruhu Mai Tsarki tana da juna biyu, kuma kada ya ji tsoro ya dauke ta ga kansa.
4. Luka- 2:8-20: Mala'ikan Ubangiji da "taron sama" ya haɗu da shi ba zato ba tsammani ga makiyayan da suke tsaron garken tumakinsu da daddare kusa da Bai'talami, don su yi shelar haihuwar Yesu a wannan birnin kuma ya koya musu yadda za su same shi.
5. Matta 2:13-15: Mala'ikan Ubangiji ya bayyana ga Yusufu a mafarki ya sa shi ya kai yaron da mahaifiyarsa Masar don ya bata kokarce-kokarcen sarki Hirudus na halaka shi.
6. Matta 2:19-23: Haka nan mala'ikan Ubangiji ya bayyana ga Yusufu a mafarki sa'ad da Hirudus ya mutu, domin ya dauke yaron da mahaifiyarsa zuwa kasar Isra'ila.
7. Matta 4:11: Bayan Yesu ya yi baftisma, kwanaki 40 na azumi, da kuma yin nasara wajen tsayayya wa gwaji na Iblis, "Ga shi, mala'iku sun zo, suka yi masa hidima. (Dubi kuma Markus 1:13).
8. Matta 13:36-43: A cikin bayanin Misalin Tara, Yesu ya ce "girbi karshen duniya ne, masu girbi kuwa mala'iku ne.... Dan Mutum zai aika mala'ikunsa, za su tattara daga cikin mulkin dukan abin da zai sa tuntube, da masu aikata mugunta, za su jefar da su cikin tanderun wuta," da dai sauransu.
9. Matta 13:47-50: A cikin misalin Tarin, ya ce "a karshen duniya: mala'iku za su fito, su kebe miyagu daga cikin adalai, sa'an nan su jefa su cikin tanderun wuta," da sauransu.
10. Matta 16:27: "Gama Dan Mutum zai zo cikin daukakar Uba tare da mala'ikunsa; (Karanta 25:31-46)

11. Matiyu. 18:10: "... gama ina gaya muku, cewa a cikin mulkin sama mala'iku kullum duba fuskar ubana wanda ke cikin sama." (Karanta Ayyukan Manzanni 12:15)

12. Matta 24:30-31: "... za su ga Dan Mutum yana zuwa cikin gajimare da iko da daukaka mai-girma. Zai aiko da mala'ikunsa da babbar kaho, za su tattara zaɓaɓɓunsa daga iskoki huɗu, daga wannan karshen sama zuwa wancan." (Ka duba kuma Markus 13:26-27; da kuma 1 Tassalunikawa 4:16)

13. Matta 25:31-32: "Amma sa'ad da Dan Mutum zai zo cikin daukakarsa, tare da dukan mala'iku, sa'an nan kuma za ya zauna bisa kursiyin daukakarsa: a gabansa kuma za a taru dukan al'ummai" – za a yi masa shari'a. (aya 33-46). (Karanta Babi, 16:27; kuma, Yahuda 14-15)

14. Matta 28:1-10: A safiyar tashin Kristi daga matattu, "mala'ikan Ubangiji ya sauko daga sama, ya zo ya mirgina dutsen, ya zauna a kai." (Dubu kuma Markus 16:1-7; Luka 24:1-7,22-23; Yohanna 20:11-13).

15. Markus 8:38: "Gama duk wanda ya ji kunyar ni da maganata a cikin wannan tsarar mazinata da mai zunubi, Dan Mutum kuma za ya ji kunyarsa, sa'ad da ya zo cikin daukakar Uba tare da tsarkakan mala'iku." (Dubu Luka 9:26; 12:8-9; Matiyu 10:32-33)

16. Luka 15:10: "Ina gaya muku, akwai farin ciki a gaban mala'ikun Allah a kan mai zunubi daya da ya tuba."

17. Luka 16:22: "Sai marokin [Li'azaru] ya mutu, mala'iku kuwa suka dauke shi zuwa cikin kirjin Ibrahim."

18. Luka- 22:43: "Kuma wani mala'ika daga sama ya bayyana gare shi [Yesu, a cikin gonar Jathsaimani, yana karfafa shi." (Karanta Matiyu 4:11)

19. Ayukan Manzanni 1:10-11: "Sa'ad da su [manzanni a lokacin hawan Kristi zuwa sama] suna duban sama sa'ad da yake tafiya, sai ga mutum biyu [wato mala'iku] suna tsaye kusa da su, saye da fararen tufafi," kuma suka ba su tabbacin komowarsa haka ma.

20. Ayukan Manzanni 5:19-20: "Mala'ikan Ubangiji" ya bude kofofin kurkukun kuma ya saki manzannin da aka saka a kurkuku don wa'azin bisharar Kristi da aka ta da daga matattu.

21. Aiki. 7:53: Istifanus, a cikin jawabin da ya yi a gaban Majalisa, ya ce wa kotu, "Ku... kun karɓi shari'ar [Musa] kamar yadda mala'iku suka tsara ta, amma ba ku kiyaye ta ba. (Karanta Galatiyawa 3:19; Ibraniyawa 2:2).

22. Ayukan Manzanni 8:26: “Mala’ikan Ubangiji” ya umurci Filibu, mai-bishara, ya bar Samariya ya tafi kudu zuwa hanyar Urushalima zuwa Gaza, inda ya tuntubi bāban Habasha ya maishe shi ga Kristi. (aya ta 27-39)

23. Ayukan Manzanni 10:3-7,22,30-32: “Mala’ikan Allah,” “mala’ika mai tsarki,” “wani mutum... saye da tufafi masu haske,” ya bayyana ga Karniliyus kuma ya umurce shi ya tuntubi manzo Bitrus don kalmomin da shi da gidansa za su sami ceto.

24. Ayukan Manzanni 12:5-11: “Mala’ikan Ubangiji” ya ceci manzo Bitrus daga kurkuku kuma ya hana Hirudus ya kashe shi.

25. Ayukan Manzanni 12:15: Sa’ad da Bitrus ya fito daga kurkuku, ya bayyana a gidan Maryamu uwar Yohanna Markus, tare da kuyanga ta amsa kwankwasa “kofar kofar” kuma ta ce Bitrus ne, aka ce mata, “Mala’ikansa ne.” (Karanta Matiyu 18:10)

26. Ayukan Manzanni 12:23: “Mala’ikan Ubangiji” ya bugi Hirudus har ya mutu, domin bai ba Allah daukaka ba sa’ad da ya karbi yabo a matsayin “allah”.

27. Ayukan Manzanni 23:6-9: Farisawa da Sadukiyawa sun yi rashin jituwa game da ko akwai wani abu kamar mala’ika – da kuma ko akwai “tashi” ko “ruhu” – tare da manzo Bulus ya gaskanta da Farisawa cikin duka ukun.

28. Ayukan Manzanni 27:23-24: “Mala’ikan Allah” ya tsaya kusa da Bulus wata rana cikin dare a cikin jirgin ruwa da guguwa ta jefa a kan Adria” (hannun Bahar Rum) don ya ba da tabbaci ga kansa da dukan waƙanda ke cikinsa.

29. 1 Korinthiyawa 11:10: Manzo Bulus ya rubuta cewa ya kamata mace ta kasance da “alama ta iko a kanta, domin mala’iku” – watakila domin sun damu cewa kowa ya yi biyayya ga Allah. (Duba Luka 15:7, 10)

30. 1 Tassalunikawa 4:16: “Gama Ubangiji da kansa za ya sauko daga sama da sowa, da muryar shugaban mala’iku, da busar Allah: kuma matattu cikin Kristi za su tashi da farko” – ma’ana za a haɗa da mala’ikun da ke tare da Ubangijinmu sa’ad da ya dawo a ƙarshen tarihin duniya.

31. 2 Tassalunikawa 1:7-10: “Za a bayyana Ubangiji Yesu daga sama tare da manyan mala’ikunsa.” (King James Version), sa’ad da ya zo ya dauki fansa a kan miyagu kuma a daukaka shi cikin tsarkakansa.

32. 1 Timothawus 3:16: “Wanda ya bayyana cikin jiki” (dubi Yohanna 1:1-1,14; 1 Yohanna 1;1-4; 3:5) “mala’iku suna ganinsu” – a bayyane yake sa’ad da yake duniya. (duba Matta 4:11; Markus 1:13; kuma, Luka 2:13; 24:4-7; Ayukan Manzanni 1:10-11; Yohanna 1:51)

Kammala Aikin Mala'iku

Hidimomin mala'iku sun bambanta ta wurin tarihin 'yan Adam, amma an yi amfani da su galibi cikin ja-gorar Allah da kuma kāriyar mutanensa – “an aiko domin su yi hidima domin su wadanda za su gaji ceto.” (Ibraniyawa 1:14) Da kuma bayyana kamar maza; baki da maza suna da wani lokaci "mala'iku masu nishadantarwa ba da sani ba." (Ibraniyawa 13:2)

Sharhi: Mala'iku suna hidimar Allah ga Kiristoci ko da ba su san wannan hidimar ba.

Mai yiyuwa ne mu zama masu karbar ma'aikatunsu ba mu sani ba. Watakila kuma ruhun dukan adalai mala'iku ne suka ja-gorance su zuwa aljanna ta Hadean kamar yadda ya faru da Li'azaru. (Luka 16:22)

A karshe, da alama za mu haɗu da su a cikin duniyar sama. (Ibraniyawa 12:22-24)

JABRILU

An ambace shi sau biyu a cikin Tsohon Alkawari, kuma ana kiransa “mutumin Jibra'ilu,” domin yana da kamannin mutum. Da farko, ya bayyana ga annabi Daniyel don ya bayyana wahayin da ya gani amma bai gane ba (Daniyel 8:1-19). A lokaci na biyu, shi ma ya bayyana ga Daniyel, a wannan lokacin don amsa addu'a kuma ya kara koya masa game da wahayin da ya gani. (9:20-23)

Hakazalika an ambaci Jibra'ilu sau biyu a cikin Sabon Alkawari. Da farko, ya bayyana ga Zakariya, uban Yohanna Mai Baftisma, don ya yi masa shelar haihuwar ta karshe, yana cewa “Ni ne Jibra'ilu, wanda ke tsaye a gaban Allah, an aiko ni in yi maka magana, in kawo maka wannan bishara.” (Luka 1:5-23). Kuma bayan wata shida Allah ya aiko shi zuwa “wani birnin Galili, mai suna Nazarat,” zuwa ga wata budurwa mai suna Maryamu, domin ya sanar da ita cewa za ta yi ciki ta wurin ikon Ruhu Mai Tsarki, ta haifi da, wanda za ta kira Yesu, kuma za a kira shi Dan Maɗaukaki. (1:26-38)

MICHAEL

Bayan wani wahayi na Daniyel, Allah ya aiko wani ya bayyana masa ma'anansa, duk da haka sarkin masarautar Farisa ya jinkirta shi; Amma, ya ce wa Daniyel, Mika'ilu, ɗaya daga cikin manyan hakimai, ya zo ya taimake ni. Kuma kafin ya tafi, ya ce masa, "Babu wani wanda yake tare da ni a kan wadannan (Sarkin Farisa da Sarkin Hellas), sai Michael your sarki." (duba Daniyel 10:1-21, da sunan Mika'ilu da aka ambata a cikin vs.13,21.) Kuma a cikin 12:1, an sake ambace shi da sunansa, kuma an kwatanta shi da “babban sarki wanda ke tsaye domin 'ya'yan mutanenka” – mutanen Daniyel, tsarkaka na Yahudawa.

A cikin Sabon Alkawari, a cikin Yahuda 9, an kira shi "Mika'ilu shugaban mala'ika" (mafi girman matakin mala'ika), kuma ya kwatanta cewa ya yi jayayya da shaidan kuma "ya yi jayayya game da jikin Musa." Kuma, a karshe, a cikin Ru'ya ta Yohanna 12:7-9, mun karanta: “Yaki kuma a sama:

Mika'ilu da mala'ikunsa suna fita zuwa ya'ki da macijin, macijin kuma suka yi ya'ki da mala'ikunsa; Yohanna ya ga dukan waɗannan a cikin wahayi sa'ad da yake tsibirin Batmos.

SH Aidan

Kalmar Ingilishi ta fito ne daga kalmar Ibrananci Shaidan a cikin Tsohon Alkawali da kalmar Helenanci Satanas a Sabon Alkawari. Asalin ma'anarsa shine "makiya." An fassara shi da "Shaidan," ma'ana babban abokin gaba na Allah da mutum kuma Allah ya kyale shi a cikin wasu iyakoki na tsawon lokacin gwaji na mutum a duniya amma an halaka shi zuwa "wuta ta har abada" daga baya tare da wakilansa. (Matta 25:41) Banda haka shi ne sa'ad da Yesu ya kira Bitrus "Shaidan" a ma'anar mutum mai kama da Shaidan sa'ad da ya kalubalanci annabcin Ubangijinmu na kusantar mutuwar sa a Matta 16:23; Markus 8:33).

Hali da Identity

A cikin Ru'ya ta Yohanna 12:9, inda aka kwatanta shi a alamance a matsayin "dragon". An kwatanta shi da "tsohon maciji, wanda ake ce da shi Iblis, da Shaidan, mai rufin dukan duniya." Kalmar "Iblis" tana nufin mai yin zagon kasa, wanda ke yin maganganun karya na keta ko kuma mai barna. Kuma ana kiranta "tsohon maciji... mayaudari" a bayyane yake nuni ne ga macijin wanda, a matsayin wakilin Shaidan, ta wurin karya da batanci na Allah ya rudi Hauwa'u a lambun Adnin (Farawa 3), kuma ya kai ta da Adamu cikin zunubi wanda ya kai ga mutuwa ta zahiri domin su da dukan zuriya. Saboda haka, Yesu ya gaya wa Yahudawa da suke neman su kashe shi: "Ku na ubanku Shaidan ne, sha'awoyin ubanku kuwa nufinku ne ku yi. Shi mai kisankai ne tun farko, bai tsaya cikin gaskiya ba, domin babu gaskiya a cikinsa. Sa'ad da ya fadi karya, nasa yake fadi: gama shi makaryaci ne, ubanta kuma." (Yohanna 8:44). Manzo Bulus ya yi maganar "macijin [wanda] ya yaudari Hauwa'u cikin dabararsa" (2 Korinthiyawa 11:3), na "dabarun Iblis." (Afi sawa 6:11) Da kuma "na'urorinsa" (2 Korinthiyawa 2:11). Yana iya bayyana a matsayin "mala'ikan haske" (2 Korinthiyawa 11:14). Har ila yau,, oppositely, "magabcinku, Iblis kamar zaki mai ruri, yana yawo, yana neman wanda zai cinye." (1 Bitrus 5:8)

Asalin da Kaddara

1. Da alama an halicci Shaidan a matsayin mala'ikan Allah maɗaukaki, amma ba maɗaukaki ba, kuma shi ne shugaban "mala'iku waɗanda suka yi zunubi" kuma "an jefar da su," kamar yadda aka ambata a 2 Bitrus 2:4 da Yahuda 6. A nassi na karshe, an fadi cewa "ba su kiyaye nasu sarauta ba, amma sun bar wurin zamansu mai kyau," yana nufin cewa ba a ba su aikin da ya dace ba.

2. A cikin Ru'ya ta Yohanna 12:7-9, mun karanta: "Ya'ki kuwa a sama ya yi: Mika'ilu da mala'ikunsa za su yi ya'ki da macijin, macijin kuma suka yi ya'ki, da mala'ikunsa;

Sharhi: Wannan wani bangare ne na wahayin da Yohanna ya gani a tsibirin Batmos, wanda ke alamta abin da ya faru sakamakon yunkurin da Shaidan ya yi na halaka Yesu bayan an haife

shi, kuma a karshe ya cim ma gicciye shi – kawai domin Allah ya tashe shi daga matattu kuma “ya dauke shi zuwa ga Allah, kuma zuwa ga kursiyinsa.” (12:4-5)

3. A cikin Matta 25:41, Yesu ya yi magana game da “wuta ta har abada wadda aka shirya domin Iblis da mala’ikunsa.” Saboda haka, Shaidan ya kasance mala’ika mai karfi da wasu mala’iku da suke tare da shi, kamar yadda Mika’ilu mala’ika ne mai girma (“shugaban mala’ika, “Yahuda 9) kuma, bisa kwatancin Ru’ya ta Yohanna 12, har ila wasu mala’iku suna tare da shi. Ba a jefa mala’iku da suka fāfi ba tukuna, har da Shaidan, cikin “madawwamiyar wuta,” amma an kebe su ga shari’a.” (2 Bitrus 2:4) – Yahuda ya ce “zuwa shari’a ta babbar rana.” (Yahuda 6) Babu shakka wannan ita ce “ranar” da Allah ya naɗa domin ya hukunta duniya cikin adalci ta wurin “mutumin” da ya tashe daga matattu. (Ayyukan Manzanni 17:31)

4. A cikin Ayuba (1:6,7,7,8,9,12,12; 2:1,2,2,3,4,6,7) mun fara ambaton “Shaidan” da wannan sunan – da aka naɗa a cikin Ibrananci a matsayin “Shaidan,” a bayyane yake ta hanyar daukaka.

Al’adar dā ta nuna Ayuba da Ayuba, Sarkin Edom na biyu (Farawa 36:33); Kuma ana tunanin Uz yana kan iyakar Falasdinu da Larabawa, daga Edom zuwa arewa da gabas zuwa kogin Furat. Wannan yanki na kasar Uz wanda al’adar ta kira gidan Ayuba shine Hauran, gabas da Tekun Galili, wanda daga baya aka kira Bashan, kuma Golan (har yau).

Iblis

An riga an kwatanta kalmar "shaidan" a matsayin mai zagi - mai zargi - mai zargi na karya. Ba lallai ba ne dukan zargin Shaidan karya ne, amma dukansu na mugun nufi ne, kuma yawancinsu karya ne. Da yake maƙiyin Allah da mutum ne kwaƙƙwaran [kafaffe ko daɗaɗɗen tsayuwar daka], yana zargin mutum ga Allah (Ayuba 1:6-11; 2:1-5; Ru’ya ta Yohanna 12:9-19), Allah kuma ga mutum (Farawa 3:1-15). Kalmar Helenanci da ta fi dacewa da aka fassara “Iblis: diabolos. An fassara ta “mai karar karya” a 1 Timothawus 3:1 da 2 Timothawus 3:3, da kuma “mai-kara” a Titus 2:33, “shaidan” wani lokaci (Yohanna 6:70), inda Yesu ya faɗi game da Yahuda Iskariyoti cewa shi “Iblis ne” – ba “shaidan ba.”

Belial

Wannan sigar Helenanci ce ta kalmar Ibrananci beliyaal, ma'ana rashin amfani. mugunta, dan uwantaka da rashin tsoron Allah.

Beelzebub

A cikin Vulgate na Latin na Jerome (a karshen karni na 4 AD) na aikin Sabon Alkawari na Girkanci Beelzeboul a cikin Matta 10:25; 12:24, 27; Markus 3:22; Luka 11:15,18,19), kuma an karbe shi a yawancin in ba duka fassarar Turanci ba. Yahudawa maƙiyar Yesu da kansa da kuma “sarkin aljanu” ne suka yi amfani da shi kuma ya yi amfani da “Shaidan.” (Matta 12:24-27)

Mai jaraba

Wannan kwatancin ya zo a cikin Matta 4:3 da 1 Tassalunikawa 3:5 – a zahiri, mai jaraba, da mai jaraba, bi da bi. Shaidan a matsayin mai jaraba yana rokon mugayen ayyuka.

Mugu

Ka duba Matta 13:19, 38-39; 1 Yohanna 2:13-14; 3:12; 5:18.

Mai yaudara

Duba Ru'ya ta Yohanna 12:9; cf. 20:3, 8.

Mai Zargi

Duba Ru'ya ta Yohanna 12:10; cf. Ayuba 1:11; 2:4-5.

Makiya

Dubi Matta 13:39.

Abokin gaba

Duba 1 Bitrus 5:8; kalmar Helenanci antidikos ce, wanda asalinsa yana nufin abokin hamayya a cikin shari'a, amma ya zo a yi amfani da shi azaman kalmar gaba daya ga abokin gaba ko a kotu ko a'a. A cikin nassi na karshe, an yi amfani da Shaidan a matsayin fi'ili, ma'ana a zarge shi, zama abokin gaba. (Karanta Zakariya 3:1)

Lucifer??? Muna Tunani Ba.

Fassarorin Littafi Mai Tsarki na Ishaya na farko sun ce "Yaya ka fādi daga sama, ya Lucifer, dan safiya! Amma a cikin bayanin kula, ya ce. "Ko, ya tauraron rana." Amma mahallin Ishaya 14:3-23 ya nuna kalmar da za a yi amfani da ita wajen yin magana da "sarkin Babila" (aya 4), tauraro mafi haske a sararin samaniyar siyasa a lokacin, ba Shaidan ba, duk da kwatanci tsakanin su biyun da kowane kwatanci da aka yi amfani da su, yawancinsu suna wakiltar girman kai da girman kai na sarki, da kuma zarafi masu ban sha'awa, waɗanda ba da daɗewa ba za a hallaka su ta hanyar rugujewa.

Mahallin da aka ambata dazu yana wakiltar sashe na biyu na "nauyi" ko kuma furucin da aka yi wa al'ummar Babila kanta, farawa da Ishaya 13:1. Wani irin wannan annabci yana samuwa a cikin Ezekiyel 28: 1-19, a kan "Sarkin Taya," yana kwatanta girman kai da ya yi masa gargadi game da kusantar mutuwa (vs.1-10), wanda ya biyo bayan satirical "makoki bisa Sarkin Taya" (vs.11-19), kusan tabbas sun kasance daidai da "sarki."

Babi na 4

Aljanu

Wannan binciken akan Aljanu zai hada da alakar su da shiga cikin wasu batutuwa kamar su bautar maguzawa, imani da ayyukan da suka hada da falaki, da bautar kakanni, sihiri da ruguzawa, duba, sake reincarnation na sihiri, jujjuyawar rayuka, da kowane irin tatsuniyoyi camfe-camfe, da dai sauransu.

Ba tare da wani abu mai yawa a kan batun ba, Littafi Mai Tsarki bai ba da cikakkun amsoshi ba ga kusan dukan tambayoyin da za a iya yi ko kuma za a iya yi. Amma zai zama manufarmu mu tattauna abubuwa da yawa yadda za mu iya a cikin nassosi kuma hakan zai sa mu fahimci su.

A cikin Littafi Mai-Tsarki kalmar nan “ruhu,” amma ba a yi amfani da kurwa ga wafanda ba mutum ba da kuma na ‘yan Adam, nagari da marasa kyau, kamar yadda ALLAH, RUHU MAI TSARKI da KRISTI, MALA’IKU da ALJANU. Gaskiya mai ban sha'awa ita ce imani ga duniyar ruhu (mai kyau da mara kyau) ya kwatanta kowace al'ada da aka sani a duk duniya ba kawai a cikin kasashen Littafi Mai-Tsarki ba, har ma a cikin al'adun Semitic, Masarawa, Girkanci, da Romawa da suka fi rinjaye a wadannan kasashe.

Kalmar Turanci “aljani” sigar anglicized nau'i ne na sunan Helenanci daimon kuma ana samunsa duka cikin Sabon Alkawari da kuma cikin LXX (fassara Tsohon Alkawari na Hellenanci na kusan 250 BC).

Septuagint (LXX) yayi magana game da ‘yan tawaye “suna kona turare a bisa bagaden bulo ba tare da rubuta wa wane ba amma haramun abubuwan bauta; misali, Baal da sauran allolin arna.

Wani sanannen imani a duniyar Hellenistic ko Girkawa kafin lokutan Sabon Alkawari shine "Ruhohin mutane sun zama aljanu lokacin da aka rabu da jikin duniya." (A. Campbell, Popular Lectures and Addresses, shafi na 380, 381, 386.) Wani ra'ayi ne da ya zama ruwan dare a duniyar Girka (da ma arna gabaɗaya) cewa aljanu sukan bayyana a kowane irin wurare, a kowane lokaci, musamman na dabbar dawa, kuma suna bayyana a cikin barna iri-iri. Abubuwan da ke faruwa galibi suna da ban mamaki har sai an gane su a matsayin aikin aljani. An yi imani da cewa wasu aljanu ba su da kyau, kawai suna son hadayun da ya dace, wasu kuma su kasance masu gaba da cutarwa - har ma da tashin hankali, kuma dole ne a tunkare su ta hanya mafi tsauri. Kasancewar aljanu, wanda ke haifar da cututtuka, shima ya zama wani yanki na sanannen imani. Kuma haka ya kasance al'adar kokarin korar su ko fitar da su ta hanyar sihiri.

Abubuwan Da Ake Kantawa

Duniyar arna gabaɗaya tana da ra'ayoyi kama da sanannen imani na Helenanci dangane da ruhohi. Wannan ra'ayin ya kunshi rundunonin da ke yin sulhu tsakanin alloli mafi girma da ‘yan Adam, har da ruhohin matattu, kamar yadda mala'iku ke wakilta a cikin Tsohon Alkawari kamar yadda suke yi tsakanin Jehovah da mutum. Amma rubuce-rubucen Tsohon Alkawari sun hana mutanen Allah yin imani da ayyukan arna, kamar yadda sabon alkawari ya yi kuma ya yi.

Dukansu Tsohon Alkawari da Sabon Alkawari sun yi Allah wadai da abubuwan bankyama iri-iri na ayyukan arna da imani dangane da aljanu kamar haka:

- (1) al'adar wuce dansu ko 'yarsa a cikin wuta
- (2) mai amfani da duba,
- (3) wanda yake aikata alfasha.
- (4) Mai sihiri,
- (5) mai sihiri.
- (6) mai layya,
- (7) Mai ba da shawara ga ruhi masani.
- (8) mai sihiri,
- (9) ma'auni.
- (10) tabbas,
- (11) sihiri.
- (12) maita (mayya, da maita)
- (13) Taurari.
- (14) Masu hasashen wata-wata.
- (15) Alurar riga kafi.
- (16) camfi.
- (17) Abin bauta (da zumunta).
- (18) rashin kunya (dalilin da za a yi bayaninsa daga baya).

Ma'anar wasu daga cikin wadannan ayyuka

1. Shiga Da Da Ko 'Ya Ta Wuta A Matsayin Ibada:

Wannan wani nau'i ne na sadaukar da yara, wanda ake yi a kasar Kan'ana da kewaye, kuma munanan ayyuka.

Sharhi: Shin al'adar zubar da ciki a yau yana daidai da yadda ake sadaukar da yara wajen bautar gumaka?

2. Tsafi

A zahiri, bautar gumaka ita ce bautar gumaka ko siffofi a matsayin allahntaka; a alamance, wuce gona da iri ga wani abu, wanda a ma'anar "kwaɗayi" bautar gumaka ce (Kolossiyawa 3:5). Kalmar mu ta Ingilishi "tsaki" ta fito ne daga eidolon na Hellenanci, wani abu da ake gani, hoto ko kamanni - yana wakiltar sifar abu, ko dai na gaske ko na tunani. A wasu kalmomi, yana wakiltar wanda ba mahaluki ba har zuwa abin da ya shafi gaskiya. Amma, a cikin tunanin arna, wajen miƙa hadayu ga gumaka "suna yin hadaya ga aljanu, ba ga Allah ba: kuma ba na so ku [Kiristoci] ku yi tarayya da aljanu ba. (1 Korinthiyawa 10:20)

Sa'ad da yake ba Isra'ila wa'azi a Sinai, Jehobah ya ce; "Kada ka kasance da wadansu abūbuwan bautāwa, sai ni. (Fitowa 20:4-5)

Bisa ga Romawa 1:18-32, addini asali na tauhidi ne (bauta wa Allah ɗaya na gaskiya), ba shirka ba (bangaskiya da alloli da yawa) kuma ba bautar gumaka ba (bautar siffofi). Babu wani tarihin shirka ko bautar gumaka kafin tufana. Amma zai zama kamar ba tsararraki da yawa daga baya ba, waɗannan sun kasance “Kakanninku sun zauna a zamanin dā a hayin Kogin Yufiretis, Tera, uban Ibrahim, da uban Nahor, suna bauta wa gumaka.” (Joshua 24:2)

3. camfi

An kafa camfi akan jin tsoro na rashin hankali, imani da tsarin addini da ake ɗauka (wadansu banda mumini) ba tare da goyan baya da ya dace ba, boyayyiya ko imani ga al'amura, laya, da alamu. (daga Funk & Wagnalls Sabon kamus na Harshen Turanci)

Al'adunmu, har ma a tsakanin Kiristoci, ba su da batanci na camfe-camfe na dā. Wani camfi da aka saba yi a tsakiyar zamanai shi ne, shaidan yana iya shiga mutum a lokacin da ba a tsare shi ba lokacin da yake atishawa, amma za a iya hana hakan idan duk wanda ke wurin ya yi roko ga Allah nan take; misali, “Allah ya albarkace ku” lokacin da wani ya yi atishawa wanda ya haɗa da imani da ikon sihiri da maita. Daga cikin ire-iren ire-iren su akwai imani da cewa 13 lambar rashin sa'a ce, imani da mugun ido, cewa karya madubi yana haifar da sa'a, kuma, akasin haka, takalmin doki, kafar zomo, ko ganye mai ganye hudu na kawo sa'a. Wanda ya fi yaɗu da kuma ɗauka da muhimmanci a zamaninmu shi ne dogara ga horoscope da aka buga don jagorancin ayyukan mutum na yau da kullun, bisa ga imani cewa taurari (wanda aka yi imani da shi a dā cewa aljanu ne, alloli da alloli) suna rinjayar al'ummai da ɗaiɗaikun mutane kuma da su masana taurari za su iya yin hasashen abubuwan da ke faruwa a rayuwar mutum. (Duba kasa karkashin kalmar "Astrology")

4. duba

Wannan ita ce hanyar da 'yan Adam suke kokari, ko da'awarsu, don samun bayanai daga ikon allahntaka na 'yan Adam, ta hanyar amfani da hanyoyi dabam-dabam na zahiri. (Dubi Ezekiyel 21:21). Ya bambanta da annabci na gaske. A cikin Sabon Alkawari (Ayyukan Manzanni 16:16), an wakilta kuyanga a matsayin “tana da ruhun duba” – a zahiri, “ruhu na python, sunan macijin tatsuniyoyi da Apollo ya kashe. (Harper's Analytical Greek Lexicon)

5. kwantar da hankali

Wanda ya yi da'awar cewa yana da basirar allahntaka kuma yana iya bayyana asirai da annabta abubuwan da suka faru, mai gani, mai duba, waɗanda mugun ruhu (allah ko alloli na arna ke wakilta) sa'ad da suke isar da sakonsu na baka. (Vine, Expository Dictionary). Ba a taɓa amfani da shi a cikin Tsohon ko Sabon Alkawari na annabawan Allah ba.

6. Aure

Fadin abubuwan da suka faru ta hanyar sa'a ko al'ada, don haka, tsinkaya dangane da tafiyar tsuntsaye, ciyar da mugayen abubuwa, abubuwan da ke faruwa a sararin sama, a matsayin meteor ko husufi; da tsinkaya dangane da wani abu - a matsayin bakar fata, mafarki mai ban tsoro, kwanakin rashin sa'a ko lambobi da karyar madubai.

7. Shawarar Ruhun da aka sani

An yi la'akari da wannan a matsayin shawara, ko neman shawara, da ruhun da mutum ke da alaƙa da shi kuma yana iya yin kira don bayani, shawara, ko taimako, kamar yadda yake a cikin baiwar boka ta Ayyukan Manzanni 16:16-18.

8. Mayu

Wizard fassarar kalmar Ibrananci ce yiddeoni, mai sani, ko mai hankali. Yana da ban sha'awa a lura cewa Ishaya a cikin sura 8:19 ya yi magana game da su "haka da gunaguni" – mai yiyuwa yana nuni ga bata muryoyinsu domin su zama kamar muryoyin matattu (cf. 29:4). Ana daukar mayen a matsayin namiji yayin da yake da ruhun da aka saba da shi galibi ana magana da shi azaman mace.

Sharhi: Mayya da mayya ba tushen kalmar tushe ɗaya ba ne. Furcin nan "mayya na Endor" yana da nassoshi ga mace mai "ruhun da aka sani." (1 Samuila 28:7-9)

9. Necromancy

Al'ada ko riya ta kiran ruhohin matattu da kuma tambayarsu. Kalmar Ibrananci darash, tana nufin yin tambaya ga matattu. Abin da Saul ya yi ke nan ta wurin macen Endor a matsayin matsakanci (1 Samu'ila 28:8-19) – tana da "ruhun sananne" – akalla tana riya cewa tana da, kuma Allah ya ba da nasara a wannan lokaci, ko aikinta na yau da kullun ko a'a. Kuma, daga Kubawar Shari'a 18:11, yana da ma'ana cewa "masu-shawarar ruhohi" da kuma "masu sihiri" suna nuni iri ɗaya ne kamar neman, ko yin kamar suna nema, zantuka daga ruhohin matattu. New International Version a kai a kai yana fassara "matsakaici" da "'yan ruhohi."

10. Hasashen wata-wata

Ana zargin duba da alamun sabon wata. (Ishaya 47:13)

11. Falaki

Siffar duba ta hanyar tantancewa da fassara yadda ya kamata a wuraren da taurarin taurari, taurari, rana, da wata, waɗanda arna ke bautawa a matsayin alloli - bisa ga imanin cewa suna tasiri ga al'amuran ɗan adam kuma suna kayyade yanayin al'amura ta hanyar motsinsu da wurare dabam dabam da dangi a wasu lokuta.

12. Sihiri

Wannan shi ne yunkurin da 'yan Adam suke yi na tilastawa ko akalla jawo allahntaka, ta hanyar amfani da kayan aiki na zahiri, don yin abin da suke so ya yi – ko mai kyau (Farin Sihiri) ko marar lafiya (Black Magic) – sharuɗɗan da ke cikin baka da ba sa faruwa a cikin Littafi Mai Tsarki. Manufar "White Magic" sau da yawa shine don magance ko kariya daga "Black Magic."

13. Sihiri

Wannan nau'i na maguzawa (mai sihiri) ya zama kamar fara'a na sihiri ko sihiri wanda aka yi kokari ta hanyar kididdigewa ko tsarin kalmomin da aka rera ko karantawa, amma ya keɓe aiki.

14. Fara'a

Myana da ma'ana iri ɗaya da sihiri kuma yana iya haɗawa da masu layya da maciji.

15. Maita

Mutum zai yi tunanin wannan yana da alaƙa da aiki ko ikon da ake ɗauka na bokaye (mata) ko matsafa (maza), galibi don mugun nufi, yin amfani da sihirin bakar fata, sihiri, tsafi, Shaidan, da sauran boyayyiyar fasaha (na asiri da ake zaton na allahntaka). Amma wannan ba cikakke ba ne. Maita da sihiri kusan iri ɗaya ne.

16. Sihiri

Kalmar laima, wanda ke tattare da duba da sihiri, amma yawanci don son kai da yaudara, idan ba a yi nufin cutar da wasu ba; da ikirarin yin amfani da iko da aka samu daga taimako ko sarrafa ruhohi, musamman don duba; amma kuma, ga bakar fata, maita.

17. Hassada

Imposter ko charlatans ya fito ne daga kalmar Helenanci goetes da ke nuna makarkashiya ko kuka, kuma an yi amfani da shi da matsafi ko mai sihiri wanda ya furta kara a cikin wani irin kuka ko kuka. Watakila yana magana ne game da malaman karya da suka yi sihiri (dubi Ayyukan Manzanni 19:19) ga mutane da yawa da suka yi "tsafi" suna tattaro littattafansu suna kone su a Afisa, inda Timotawus yake. Yana iya zama cewa yawancin ayyukan da ake kira fasikanci ne 'yan bogi.

18. Fitarwa

Wannan ita ce al'adar (wanda ake riya idan ba na gaske ba) na korar mugayen ruhohi daga mutane ko wurare ko abubuwan da ake tunanin su a cikin su, ta hanyar kiraye-kirayen da ayyukan wasu tsafi ko sihiri - akasin waɗancan bukukuwan da ke da nufin yaɗawa ko jawo taimakon duniyar ruhu. Yesu da almajiransa ba su yi amfani da shi wajen fitar da aljanu ba – Yesu ya fitar da su "da kalma" (Matta 8:16). Kalmar nan "mai fitar da wuta" (Gr. Exorkistes) ta bayyana a cikin Littafi Mai Tsarki kawai a Ayukan Manzanni 19:13, inda aka yi amfani da waɗanda suka yi kokari su fitar da mugayen ruhohi ta wajen yin amfani da sunan Yesu da manzo Bulus ya yi wa'azi, kuma da alama Bulus ya yi amfani da shi a wata hanya don bata kwararrun kwararrun kwararru.

Kasancewar Aljanu: Gaskiya ko Tatsuniya?

Yaduwar Imani Da Gaskiya

Imani da aljanu da yuwuwar mallakar aljanu ya dogara da farko ga imani ga duniyar ruhu - wanda watakila ya koma farkon mutum, kuma ya kasance a duniya har zuwa lokacin Kristi, sai dai a cikin Sadukiyawa. Su kungiya ce ta Yahudawa waƙanda suka musanta gaskiyar mala'iku, ruhohi, ko tashin matattu (Ayyukan Manzanni 23:8), waƙanda Yesu ya musanta imaninsu.

Bangaskiya da aljanu da aljanu sun ci gaba da riƙe muhimmin matsayi a rayuwar mutanen Kirista har zuwa karshen karni na 18. Tun daga wannan lokacin imani da ruhohi ya ɗan ragu kaɗan a cikin kasashe masu wayewa saboda haɓakar ɗabi'a ga matsananciyar son abin duniya, tare da imani da aljanu (fatalwa) gabaɗaya ana ɗaukar su a matsayin camfi. Har wasu da suke da'awar cewa sun gaskata da Littafi Mai Tsarki, da kuma masu shakka, sun ɗauka cewa aljanu ba su wanzu kuma imani da su da kuma aljanu camfi ne. A gefe guda kuma, a cikin 'yan kwanakin nan (wanda bai wuce shekarun 1970 ba) an sami sake bullowar sha'awa da iƙirari tare da la'akari da fannoni daban-daban na barna, hatta a cikin da'ira na zamani. Kuma a cikin wani nau'i na al'ada "Shaidan" ya tayar da mummuna kai.

Wata ka'ida a tsakanin masu da'awar imani ita ce cewa dukan labarin aljanu na Littafi Mai Tsarki tatsuniya ne, kuma alama ce ta yawaitar mugunta a duniya; Har ila yau, cewa lissafin fitar da aljanu da Ubangijinmu da manzanninsa suka yi alama ce ta cin nasara bisa mugunta ta koyarwarsu da rayuwarsu. Amma a sarari, mai sauƙi, bayyani na abubuwan da suka faru kamar gaskiya, sun sa maganganunsu ba na alama ko alama ba, amma karya, idan ba gaskiya ba ne. Kristi ya taɓa faɗin abin da ke bayyana misalin misalin da ke tattare da kazanta ruhohi (Matta 12:43-45; Luka 11:20-26). Amma duk da haka bai nuna alamun yaɗuwar mugunta a duniya ko ikonsa a kanta ba, amma a fili ya kwatanta yanayin mugunyar zamanin nan.

Wata ka'idar ita ce, Kristi da mai bishara ya yi magana game da aljanu da mallakar aljanu kawai bisa ga imanin Yahudawa na gaba ɗaya, ba tare da wata hujja game da gaskiyarta ko karya ba, tare da ra'ayin cewa "aljanu" suna shan wahala ne kawai a farkashin cututtuka na jiki ko na hankali (Smith's Bible Dictionary, Vol.1, shafi na 585). Amma harshe mara kyau ana amfani da shi yadda ya kamata kawai na abubuwan da ba ruwansu da kuma lokacin da ba a isar da ra'ayi na karya ba. Kuma labaran nassi suna ba da ra'ayi na karya idan aljanu ba gaskiya ba ne - wanda ba zai iya zama abin damuwa ba, a cikin imani da aljanu shine tushen tushen camfi da ɗabi'a na bankyama.

Bugu da ƙari, ko da yake ana wakiltar cuta ta jiki ko ta hankali kamar yadda sau da yawa suna bin aljanu ko kuma sakamakonsa, Yesu ya bambanta tsakanin su: "A cikin sunana za su fitar da aljanu,... (Markus 16:17-18) "Ya kuma sa goma sha biyu, domin su... su sami ikon warkar da cututtuka, da fitar da aljanu" (Markus 3:14-15). Wannan bai jitu da yaren masauki ba. Abin da ke biyo baya shine shaida cewa ya fi cuta.

1. Yakub 2:14:

Kun gaskata cewa Allah ɗaya ne; kana yi da kyau: aljanu kuma suna gaskatawa, suna firgita.” Da kyar a ce “cututtuka” suna gaskatawa kuma suna firgita.

2. Matiyu 8:28-32:

"Sa'ad da [Yesu] ya shiga kasar Gadariyawa, sai ga waɗansu biyu ma'abūta aljanu, suna fitowa daga kaburbura, da tsananin zafin rai, har ba mai iya wucewa ta wannan hanya. Sai ga, suka daga murya suka ce, 'Me ruwanmu da kai, ya Ɗan Allah? Ka zo nan ne domin ka azabtar da mu tun kafin lokaci?' Akwai wani garken alade da ke nesa da su suna kiwo. (Mar. 5:1-17; Luka 8:26-33)

Cututtuka ba sa magana, ba su da hankali, ba a ba su sha'awa da son rai ba, kuma ba za a iya azabtar da su ba.

3. Ayukan Manzanni 16:16-21

“Sa’ad da muke zuwa wurin addu’a [a ko kusa da Filibi], sai wata baiwa mai ruhun duba [Gr. a spirit, a Python] ta tarye mu, wadda ta kawo riba mai yawa ta wurin bokaye. Haka nan suka bi Bulus da mu, suka yi kuka, suna cewa, ‘Waɗannan mutane bayin Allah Maɗaukaki ne, masu shela’ muku hanyar ceto. Haka kuwa ta yi ta yi kwanaki da yawa, amma Bulus da bakin ciki kwarai, ya juya ya ce wa ruhun, “Na umarce ka da ka fito daga cikinta a wannan sa’a.

4. Ayukan Manzanni 19:11-20

Luka ya rubuta abin da ya faru daga baya a Afisa: “Allah kuma ya yi mu’ujizai na musamman ta hannun Bulus: har da majiyyata aka ɗauke masa gyale ko riguna daga jikinsa, cututtuka kuma suka rabu da su, mugayen ruhohi kuma suka fita. ‘Ya’yan Sceva, babban firist, suka yi haka, ya ce musu, “Yesu na sani, Bulus kuwa na sani? Afisus kuma tsoro ya kama su duka, aka kuma ɗaukaka sunan Ubangiji Yesu.

Sharhi: Ba wai kawai an bambanta “mugayen ruhohi” da “cututtuka ba,” amma abin da mugayen ruhohi suka faɗa kuma suka yi wa bakwai daga cikin ‘ya’yan Sceva ta wurin aljani ba za a iya danganta su da cuta ba.

Saboda haka, Aljanu suna da ɗan sanin Allah (Yaƙub 2:14), na Yesu (Markus 1:21-28; 3:11-12; Matta 8:28-32; Ayukan Manzanni 19:11-20), da na manzanninsa (Ayyukan Manzanni 16:16-21; 19:11-10) – kuma game da abin da manzanninsa suka bayyana ta wurin Yesu. ilhama na aljanu (amma ba koyaushe ake sadar da gaskiya ba, kamar yadda sauran wurare ke nunawa):

(a) “ ruhohi masu rufi da koyaswar aljanu. (1 Timothawus 4:1-5)

(b) ruhohin ba na Allah ba tare da “Ruhun Allah” – “ruhohin kuskure” da “Ruhohin gaskiya” – “annabawan karya” da annabawa na gaskiya. (1 Yohanna 3:24-5:6)

(c) baiwa ta ruhaniya ta “hankali na ruhohi” da ake bukata a cikin ikilisiyar tsarkaka a fili don su tsare kansu daga masu rufi (1 Korinthiyawa 12:10; 14:29); kuma, a yau duk abin da aka riya cewa wahayi daga Allah karya ne. (Duba 1 Korinthiyawa 13:8-13; Afisawa 4:7-16)

Bokaye da bokaye sau da yawa suna iya yaudara ta wata hanya - ko ta ikon Shaidan ko ta hannun hannu - amma sun gaza abin da aka yi ta wurin ikon Allah (duba Saminu, Ayukan Manzanni 8:9-13; Elimas, Ayukan Manzanni 13:4-12; 'ya'yan Sceva (Ayyukan Manzanni 19:11-20:19:11-20) ; 7:8-13, 20-25; 8:1, 16-19);

Asalin da Gidan Aljanu na Wuta

Ba a san asalin aljanu daga litattafai ba face an halicce su. Mazaunan su da alama ana kiran su da "rami" (ko "zurfi"). A cikin Luka 8:31, aljanun da suka roki Yesu cewa ba zai umarce su su "tashi cikin rami ba". Kuma, a cikin Romawa 10: 6-7, an gaya mana kada mu ce a cikin zukatanmu "Wa za ya hau cikin rami? (wato ya ta da Almasihu daga matattu)". Anan ana amfani da kalmar azaman ma'anar Hades, wurin da ruhohin da suka rabu da adalai da na miyagu a tsakanin mutuwa da tashin matattu. Daga Ayyukan Manzanni 2:27-31, mun koyi cewa cikin mutuwa ran Kristi yana cikin "Hades" (wasu Littafi Mai Tsarki sun fassara shi da "Jahannama"), amma ba a bar shi a wurin ba, domin an ta da shi daga matattu (vs.22-33). A nan ne kuma "mawadaci" marar adalci yake bayan mutuwa, kamar yadda Yesu ya faɗa a cikin labarin Mai Arziki da Li'azaru; amma akwai "babban rafi da aka kafa" tsakaninsa da adalai (Luka 16:19-31). Wurinsa a Hades yana iya zama daidai da wanda aka jefar da mala'ikun da suka yi zunubi a cikinsa kuma aka "tsare su zuwa ga hukunci" – wato, Tartarus – a Turanci yawanci ana fassara shi da "Jahannama" (2 Bitrus 2:4; Yahuda 6) –amma an bambanta da jahannama, tafkin wuta da kuma wurin azaba ta har abada.

Aikin Girkanci na "rami" ko "rami maras tushe" abussos ne, zurfin da ba a iya misaltawa. An kara yin aiki a cikin Wahayi:

- 1) Ru'ya ta Yohanna 9:1-11, inda aka buɗe ramin don a saki hayaki mai duhun iska da annoba ta wata biyar na fari na azabtar da waɗanda ba su da hatimin Allah a goshinsu;
- 2) Ru'ya ta Yohanna 11:1-3, inda aka kwatanta wata dabba tana fitowa daga cikin rami don ta yi yaki da shaidun Allah biyu ya kashe su;
- 3) Ru'ya ta Yohanna 20:1-10, inda aka kwatanta Shaidan kamar yadda aka ɗaure shi na shekara dubu a cikin rami mai zurfi, don ya kasa ja-goranci dukan al'ummai don farmaki a dukan duniya don a halaka tsarkakan Allah har shekara dubu ta kare. Kuma a cikin lissafi na karshe an zana bambanci tsakanin "ramin rami" da "tafkin wuta da kibiritu" - wuri na karshe na azabar miyagu. Wannan bambanci da Hades, wanda za a shafe shi a lokacin hukunci na karshe da na gaba ɗaya. (Ru'ya ta Yohanna 20:11-15)

Sharhi: "An saki "fara" na cikin rami na ɗan lokaci don nufin Allah. Hakanan yana iya zama gaskiya ga "aljanu" su kyale nuna fifikon ikon Allah bisa rundunonin ɗabi'a, kamar na Ubangijinmu da manzanninsa da wasu wasu.

Amma muna da wasu abubuwan da za mu yi la'akari da su, a cikin nassosi da aka yi wa Kiristoci da suka fito daga arna da kuma hadin kai na addini, wanda ya kunshi "iska" a matsayin yanki na ayyuka.

A cikin Afisawa 2:2, an ambaci Shaidan cikin furcin cewa "Kun yi tafiya bisa ga al'amuran duniyan nan, bisa ga sarkin ikon iskar ruhun nan mai-aiki cikin 'ya'yan rashin biyayya."

A cikin Afisawa 6: 10-12: "A karshe, ku karfafa cikin Ubangiji, da karfin ikonsa. Ku yafa dukan makamai na Allah, domin ku iya dagewa da dabarun shaidan. Gama kokawarmu ba da nama da jini ba ne [ba ga mutum ba, da farko ko kadai], amma da mulkoki, da ikoki, da mayakan wannan duniyar [duhun ruhi] da ruhohin ruhaniya. na mugunta a cikin sammai" (sammai na sararin sama), ko kuma ga kungiyoyin kungiyoyi masu karfi na daukaka a duniya a karkashin ikon Shaidan da makwabtansa.

A cikin Kolosiyawa muna da wadannan abubuwa: "Allah ya cece mu [mu Kiristoci] daga ikon duhu [mulkin ko mulkin Shaidan], kuma ya mai da mu cikin mulkin Dan kaunarsa [Yesu Kristi, wanda mulkinsa ta wurin ma'ana daya ne na haske (duba Yohanna 1:1-14; 8:12; 1 Yohanna 1:5-7; 2:7-11), inda haske ne na ruhaniya, amma ba duhu ba." da'a, dabi'a)]" (1:13) - ba tare da wani tunani ko canji a cikin sarari ba.

Saboda haka: "Ku yi hankali kada wani mai-zambace ku ta wurin falsafarsa da rudinsa na banza, bisa ga rukunan duniya, ba bisa ga Kristi ba: gama a cikinsa ne dukan cikas Allah take zaune, cikinsa kuma aka cika ku, shi ne shugaban dukan mulki da iko, da iko da iko da iko:... yana cin nasara a kansu a cikinsa (wato mutuwarisa akan giciye). (2:8-10,15)

Sharhi Kalmar da aka fassara a nan a matsayin ruho na farko, rudiments, na iya nufin ainihin ka'idodin ilimi; an kuma yi amfani da shi ga ainihin abubuwan da suka kunshi duniyar halitta (duniya, iska, wuta, da ruwa) wadanda a wasu lokuta ake tunanin ikon ruhu ne. Amma kuma an yi amfani da kalmar da 'jikunan sama da kuma ikokin da ake zaton za su zauna a cikinsu. An yi la'akari da wadannan da cewa suna da tasiri a cikin al'amuran dan adam, kamar yadda mutane a yau suka yi imani da kaddara kuma suna karanta horoscopes a cikin takaddun yau da kullun, wani lokacin kuma suna daukar su da mahimmanci.

Sharhi: Bayanin da ke gaba a cikin The Cambridge Bible Commentary on the New English Bible yana da abubuwa da yawa da za a yaba masa: "An kuma nanata cewa Yesu ne kadai cibiyar rayuwar Kirista. Ba za a kula da hasashe game da ikon duniya da kuma tasirinsu a kan makomar 'yan Adam ba.... A karni na farko AD akwai hasashe da yawa game da ikon Allah da ke sarrafa su bisa daidaitacciyar hanya ta zamanin da kuma wannan tattaunawa ce ta zamanin da. tatsuniyoyi ko tatsuniyoyi game da alloli da alloli na arna saboda haka mutum ya yi sabanin Kiristanci wanda ke da tushe mai karfi a kan halayen tarihi, Yesu Kristi, da kuma tabbataccen shaida na muhimmancinsa a matsayin wanda Allah yake magana da mutum a cikin wadannan hasashe ruho na farko da ake tunanin za su zauna a cikin duniyoyin da ke sama.

Don haka, nassosi da kansu ba su da ma'ana a cikin Tsohon ko Sabon Alkawari dangane da wurare da wuraren da aka yi la'akari da mu kuma mu yi kokari mu kasance da girman kai.

C. Mallakar Aljani Yanzu

Cocin Katolika na Roman Katolika wanda ke ba da daidaitaccen wuri na gargajiya tare da nassi a cikin bangaskiya da aiki, ya yi imanin cewa akwai mallakar aljani a yanzu. Catechism of Christian Doctrine, 1949, 2nd Revised Edition of the Baltimore Catechism," ya bayyana ra'ayin cewa "shaidanun [wato, aljanu], ko mugayen ruhohi" na nassi "miyagun mala'iku ne," kuma

- (a) A wasu lokuta ana ba da izinin shaidanu su shiga jikin mutum don yin iko a kan ikonsa - jihar da aka sani da mallakar diabolical; ko kuma an ba su izinin azabtar da mutum daga waje - jihar da aka sani da diabolical obsession.
- (b) Allah ya ba da izinin mallaka da sha'awa don nuna daukakarsa, don azabtar da zunubi, ya kawo masu zunubi zuwa ga tuba, ko ba da dama ga ayyukan nagarta.
- (c) Lokacin da shaidan ya yi amfani da jikin ma'abocin magana ko aikata mugayen abubuwa, mutumin ba ya yin zunubi, muddin bai yarda da yardarsa ba.
- (d) Fitar da aljanu shine aikin korar aljanu daga mutane, wurare ko abubuwan da suka mallaka ko suka mamaye su. Ikilisiya ta samu daga Kristi ikon fitar da mutane daga waje.
- (e) Mai fitar da aljanu shine wanda yake da iko, wanda bishop ya ba shi, don motsa aljanu. Umurnin fitar da su shine na uku na kananan umarni hudu na Ikilisiyar Yamma. Sai da izinin bishop nasa ne aka yarda firist ya yi amfani da ikonsa na korar aljanu."

"Littafi da aka ambata kuma aka dauko: Matta 10:1; Afisawa 6"11. 1 Bitrus 5:8-9. (Batutuwa 44, 45; shafuffuka na 34-36)

Wasu kafofin Furotesta sun bayyana imani da mallakar aljanu a matsayin gaskiya har yanzu. "Haynes, a cikin Ruhaniya Vs Kiristanci, ya ce: 'Shaidan ya mallaki rayuka da jikin maza da mata a yanzu kamar yadda ya kasance.

Nassosi

Nassosin ba su da ma'ana a kan batun da ake nazari yanzu, amma za mu iya bincika duk abin da muka sani da zai iya ba da ma'ana.

- (a) Tsohon Alkawari bai yi magana game da mallakar aljanu irin wannan ba, haka ma Bisharar Yohanna, wadda mai yiwuwa ba a rubuta ta ba har sai shekaru goma na karshe na karni na Kirista na farko - wanda wasu ke tunanin cewa an fara ba da izinin mallakar aljanu bayan karshen Tsohon Alkawari kuma ya kai kololuwar sa a zamanin Kristi da manzanninsa, domin a ba da izinin nunawa ta wurinsu na ikon allahntaka, ko da yake ba a yi la'akari da ikon Allah gaba daya ba.

Wannan aljanun ya kai kololuwarsa kuma ya fara raguwa ko da yake Kristi yana da rai, watakila gaskiya ne. Gama ya yi maganar daure "karfafan mutum" (Shaidan) kuma ya "bata gidansa" (ta wajen fitar da aljanu) (Matta 12:28-29). Kuma sa'ad da saba'in wadanda ya aika

gaba zuwa wuraren da zai ziyarta daga baya, suka dawo suna murna da cewa "ko aljanu ma suna yi mana biyayya da sunanka," ya ce, "Na ga Shaidan ya fādi kamar walkiya daga sama." (Luka 10:17-20)

(b) Da alama ba a ambata ikon fitar da aljanu a matsayin daya daga cikin kyautai na banmamaki a cikin wasiku zuwa coci ko daidai kun Kirista ba, ko da yake manzanni (da Filibus) ne suka yi amfani da shi kamar yadda aka ambata a cikin littafin Ayyukan Manzanni kuma aka yi alkawari kuma aka ruwaito a Markus 16:17-29.

(c) Ba a fayyace ba daga nassi waɗanne yanayi ne ke sa aljanu su kasance da shi, ko da yake sakon Kristi na misalin da ke cikin Matta 12:43-45 yana nuna kamar yana nuna cewa "gidan wofi" za a iya sake mamayewa, sabili da haka rashin ibada da dabi'a mai kyau, ko da ba tare da tawaya ko mugun hali ba, na iya zama dalili.

KAMMALAWA

Daga dukan abin da muka koya, ana samun maƙasudin kan kanmu a cikin Afisawa 6: 10-20 da Kolosiyawa 2: 8-15, waɗanda muka riga muka yi nazari, da kuma abin da muke da shi a cikin Kolosiyawa 2:16 - 3:17 (da sauran wurare makamantan haka), yana tabbatar mana da cewa Kristi yana da iko, bayan da ya nuna fifikonsa bisa Shaidan da dukan mala'ikunsa, kuma yana ba da tabbacin ikon sa a kan Shaidan da dukan mala'ikunsa. biyayya ta gaskiya gareshi. Wannan ya kamata ya 'yantar da Kiristoci daga dukan tsoro na camfi da kuma tsoron muguwar duniyar ruhu.

Aljanu ba na Kristi bane kamar yadda ya kore su kuma Shaidan ya yi amfani da su don cika nufinsa.